Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера дена • ШОАТТА, 14 февраль, 1976 шу. • № 19 (5246). • Мах 2 кеп.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ЯХЬЕ ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ!

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советн облсовпрофи хьежай 1975 шера йиълагІча квартале промышленни предприятешка, гІишлошъечеи транспортнин организацешка, юрта боахаме лелаяьча социалистически яхьа итогашка. Республикански сийлен доска тІа яхьа оттадьд 1975 шера йиълагІча квартала плани социалистически декхараши кхоачашдеча эггара дикагІа къахьегама толамаш даьха коллективаш:

Карабулакски химически реагентий завод.
«Старогрознефть» мехкдаьттеи гази йоаха управлени.
«Сунжанефть» мехкдаьттеи гази йоаха управлени.
Октябрьски технологически транспорта управлени.
Къилбаседа-Кавказа магистральни мехкдаьттапроводий управлени.
«Кавказтрансгаз» яха Къилбаседа-Кавказа производственни объединени.
«Грозгипронефтехим» институт.
«СевКавНИПИнефть» институт.
РСФСР «Главнефтеснаба» Грозненски управлени.
Н. А. Анисимова цІерагІара Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаха завод.
СССР 50 шу дизара цІерагІара Грозненски химически комбинат.
Грозненски «Электроприбор» завод.
«Пищемаш» завод.
Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлене СМУ-7.
Ленина орден лелаеча специализированни № 7 йолча треста Грозненски монтажни управлени.
Нохч-ГІалгІай гІишлошъеча управлене специализированни гІишлой-монтажни управлени.
«Союзпромэкскавация» треста Грозненски специализированни управлени.
«Союзавтоматстром» Грозненски опытно - экспериментальни завод.
ТЭЦ-2.
«Грозэнергоремонт» яха ремонтно - наладочни предприяти.
Грозненски вагонни депо.
Грознера машиннаькъа станци.
Грозненски швейни производственни объединени.
«Новосельский» совхоз.
«Тепличный» совхоз.
Грозненски маькха комбинат.
Грозненски кондитерски фабрика.
Ростовски «Росмясомолстрой» треста Грозненски общестроительни дІа-юха лела механизированни колонна.
«Чечингремстройбыт» ремонтно-гІишлошъю управлени.
Грозненски электросеть.
Наькъаш дехкачеи тІаьш техкачеи ремонтно - гІишлошъеча треста управлени.
«Чечингаз» производственни управлени.
Орджоникидзевски наькъий-ремонтни гІишлошъю управлени.
Грозненски автотранспортни предприяти.
Веденски лесхоз.
Грозненски универмаг.
Грозненски междугородни телефонни станци.
Шелковской района «Коминтерн» колхоз.
Мичурина цІерагІа совхоз.
Ялат хьаийду Аргунски пункт.
«Чеченингушводстрой» гІишлошъю управлени.
«Автоспецоборудование» яха Грозненски опытно-экспериментальни завод.

Цунца цхьа республика Министрий Советеи облсовпрофеи белгалдоаккх продукцена реализаци яра паччахьалкхен плани тІайнца социалистически декхараши кхоачаш ца деш цхьайола предприятеш хилар, царех я цементни завод, шурий промышленноста объединене кхоъ маслосырзавод, рудай йоаца гІишлон материалаш йоахеи чакхйоахеи Карабулакски завод.

Цунца дувзаденна министерстваш, ведомстваш, райгорисполкомаш, профсоюзий обкомаш декхарийла я декхараш кхоачаш ца дара бахьанаш бокъонца тахка, цига къахьегам мишта вІаштІехьбаьккхаб хьажа, боахамий кулгалхошца цхьана 1976 шера плани социалистически декхараши кхоачашдара йола организационно-технически мероприятеш кийчъяра практически новкъостал де.

КПСС XXV СЪЕЗДА ДАХА МА-ДОАГГІАРА НАКЪАГІОРГДА ВАЙ!

ЭФФЕКТИВНОСТИ ДИКАЛИ ЛАКХЪЯР ДУХЬА!

1976 ШЕРА ДОЛА НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ПРОМЫШЛЕННОСТА, ЮРТА БОАХАМА, ГІИШЛОШЪЯРА, ТРАНСПОРТА, БУВЗАМА БОЛХЛОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

КПСС XXIV съезда решенеш вахаре кхоачаш а еш парте XXV съезда даха ма-доаггІара накъадахара шерра социалистически яхь а йоаржаяь, Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша дІахо айяьй экономика, дегІадоаладаьд Іилмеи культуреи, къахьегамхой бахара хьал лакхдаьд.

Ханал хьалха, 21 декабре республика чакхьяьккхар промышленни продукцена реализаци яра пятилетка. Пхе шера предприятеша планал совгІа ара а хийца ехкай 61 миллион сомал совгІа продукци. Кхоачашъяьй пятилетка тІехкьарча шера керттера заданеш. Производство дикка дукхагІа хиннай халкъа боахама технически прогресси эффективности гойтача керттерча доакъошка.

Мехкдаьттахиме продукце объем 1,3-зза, машиностроенеи металлообработкеи цаІази ахази дегІаенай. ДукхагІа хиннад транспорто дІа-юха кхухьар, дІахо дегІаенай бувзама, радиои, телевиденеи средстваш.

БархІлагІча пятилеткечул дукхагІа яьккхай мехкдаьттаца йоагІа газ — 6 миллиара кубометр, полиэтилен даьккхад — 1,6-зза, яйгача промышленноста продукци — шозза, электроэнерги — 2 миллиард киловатт-сахьат.

ДукхагІа даьккхад ялат, дулх, шура, фуаш, баьцадаараш. ТІехкхоачашъяьй паччахьалкхенга сомаш, тха, тхьамка доккхара пхе шера заданеш. ДІадахача пхе шера республике кхоачашъяьй капитальни гІишлошъяра дикка йоккха программа. Миллиард сомал дукхагІа йола керттера производственни фондаш болх бе йолаяллийтай. Эксплуатаце дІаенна цементни, Грозненски газ чакхйоаха заводаш, мехкдаьттаи мехкдаьтта чакхдоахачеи промышленноста объекташ, рудни йоаца материалаш йоахеи чакхйоахеи Карабулакски завод, Малгобекски маькхъю завод, Гудермесски дута система, хьайбай комплексаш, яйгачеи кхачани промышленноста цхьайолча предприятешта реконструкци яьй.

Юрта боахама дІаяхийтай бархІлагІча пятилетке яхийтачул 1,5-зза дукхагІа капитальни вложенеш, дикка балхаш деш да лаьттаншта механизаци, химизаци мелиораци яра.

Іилма-технически прогресс яра юкъе ховлуш дакъа дихьад «СевКавНИПИнефть», ГрозНИИ, «Грозгипронефтехим», «Нефтепромгеофизика» Іилма-тохкама института Кавказски отделене, «Нефтегазпромавтоматика» СПКПБ коллективаша. Производство технически эргайоахаш тоаяра чотах рационализаторийи изобретателийи предложенеш юкъейоалаярах 70 миллион сомал дукхагІа ахча даьккхар.

Дикала паччахьалкхен Знак еннай 51 хІаманна (продуктана).

КПСС ЦК декабрьски (1975 ш.) Пленума решенеша, «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегІабоалабара керттера лостамаш» яхача КПСС ЦК-ас XXV съезда оттаяьа проекта тІарча коммунизм хьалъяра Іалаьмате йоккхача программа дегаш урлоттадаь а Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлацара йоагІа вывоалаши предложенеши кулге лувцаш а бола республика болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхера нах, 1976 — шера Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах КПСС ЦК, СССР Министрий Совето, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК баьча сощама жоп дала гІерташ хьинаре юкъе болх: «Производства эффективности хІара къахьегамхочун, хІара коллектива балха дикали, технически боарам, продукцеи гІишлой-монтажни балхийи дікал айе экономикеи халкъа дахара хьали дІахо дегІадоаладара духьа яхача» лозунгагІа, 1976 шера доашта тІаэц укх лохехьара социалистически декхараш:

ПРОМЫШЛЕННОСТЕ

Іилма-технически прогресс дІахо сихъяра, болхлой квалификаци профессиональни говзали лакхъяра, къахьегам, производство цунна доал делгеи эргадоахаш тоадара, балха хан дикагІа пайда эцара ларда тІа, ханал хьалха, 1976 шера 28 декабре, промышленни продукци яккхареи йохкареи шера план кхоачашъе.

Фондоотдача 5 процент лакхъе. Производства эффективность лакхъяхара ерригача мероприятей чотах производство дегІайоалаяреи къахьегама овсарле лакхъяреи планови заданеш 1 процент кІезигагІа йоацаш тІехкхоачашъелга Іалаьнде. Продукци ритмично арахецилга дикка айдар Іалашле.

Кхоамбара режим чІоагІъяра, арахецача продукцега дІалода металл кІезигагІа хилийтара, бедалах, материалех, энергех дикача лас санна пайда эцара чотах шера кхое: 1600 тонн металл, 2500 тонн цемент, 1360 кубометр хьу, 23 миллион киловатт-сахьат электроэнерги, 11 эзар Гкалорий йовхал, 55 эзар квадратни метр кІадаш, 100 эзар квадратни дециметр телата товараш. Планал совгІа 1,8 миллион сом пайда баккха.

Промышленни предприятей коллективаша декхар тІаэц хьаеча хІамай дикал, тешаме хилари дукхагІа яхари айдара кхы а шерагІа социалистически яхь йоаржае, хІаьта шера чухь дикала паччахьалкхен Знак тІийтара продукце 54 тайпа кийчде.

1976 шера культурно-бытовни боахаме эшеи товараш планал совгІа 500 эзар сома арахеца. КПСС XXV съезда сийна 1976 шера шин бетта планал совгІа 900 эзар сома промышленни продукци арахеца.

Планал совгІа 20 эзар тонн мехкдаьтта, 3 миллион кубометр газ яккха. 1500 метр горни породашта бурув тоха, цунна КПСС XXV съезд хьаеллача денга 300 метр.

Планал совгІа хьа а яь йохка 1,8 миллион сома маьха мехкдаьтта чакхдоахачареи мехкдаьттахимеи продукташ, царца 10 эзар тонн лакхаактанови бензинаш, 800 тонн фенол, 500 тонн ацетон, 500 тонн полиэтилен, 180 тонн «ЦЕОКАР-2» яха катализатор.

Машиностроенеи металлообработкаи хІамаш 800 эзар сомал кІезигагІа йоацаш планал совгІа арахеца.

Центробежни насос йола ЦА-320а цементировочни агрегат серийно арахецилга, условни переход 88 мм давлени 700 атм. йолча фонтанни арматура хьалхара промышленни сери, сахьата 12 эзар шуша арахецача транспортни устройства комплекса хьалхара промышленни сери, сахьата 1,5 эзар шуша шура чуйотта лини карадерзае.

Наха хоаттам йолча ассортиментах йоагІаш лакха потребительски тІамаш доаккха промышленнин кхачани товараш дукхагІа арахеца. Халкъа эша товараш планал совгІа 4 млн. сома доххка.

Чурча торонех биззагІа пайда эцареи керда производственни мощносташ сихагІа карадерзаяреи чотах планал совгІа хьа а яь 400 эзар сома моттигерча промышленноста продукци йохка.

Хьайбай фермаштеи кхыча хьайбай боахама комплексаштеи механизаци электрификаци яра, оборудованенеи механизмаштеи ремонт яра, юртбоахама машинай уалаш, агрегаташа запасни оатхалаши хьаяра деш дола шефски новкъостал чІоагІагІа де.

ЮРТА БОАХАМЕ

Республика юрта боахама болхлой керттера декхар да 1976 шера юртбоахама производство дІахо айслеи эффективность лакхъелгеи Іалашдар.

Лаьтта леладераша керттера йоакхо е еза ялат дукхагІа даьккхар духьа колхозашка, совхозашка, кхыча паччахьалкхен боахамашка ялата культураш дІаюв лаьтташ 240 эзар гектарага кхоачале, царех хьажкІаш юраш — 35 эзар, дуга — 6,2 эзар гектарага. Гектара тІара 20,5 центнерал кІезигагІа доацаш ялат лакха, цунца хьежкІаш 30-и дуга 40-и центнер. Валови ялат гулделга 490 эзар тоннага кхоачаде, цунца хьажкІаш — 105 эзар, дуга — 25 эзар тоннага.

Лаьтташцара кхийола продукташ дукхагІа яха. 9 эзар гектара тІа шекара свекла, баьцадаараш — 11 эзар гектара тІа дІаде. ХІара гектара тІара шекара свекла 210 центнерал кІезигагІа йоацаш, баьцадаараш — 130, комсаш — 55 центнер яха. Шекара свекла 190 эзар тонн, баьцадаараш — 140, коартолаш — 12, комсаш — 87, сомаш — 50, тхьамка — 2,7 эзар тонн гулде.

Массе а тайпа боахамашкара паччахьалкхенга доххка ялат 155 эзар тоннал кІезигагІа доацаш, генараш — 15 эзар, шекара свекла — 185 эзар, баьцадаараш — 128 эзар, коартолаш — 6,2 эзар, комсаш — 86 эзар, сомаш — 55 эзар, тхьамка — 2,7 эзар тонн.

Цу хьокхамашка кхачара хьагул а яь кхашка 900 тонн органически удобренеш, 185 эзар тонн минеральни удобренеш яхка. Хиш дехкача лаьтташка 46 эзар гектарал кІезигагІа доаца ялаташ дІаде. Хиш дехкача лаьттаех дикагІа пайда эцаш, хІаьта хиш дехкача лаьтташ тІа гектара тІара 35 центнерал кІезигагІа доацаш гурахьа дувш дола ялаташ, хьажкІаш — 50, баьцадаараш — 180 центнер даха.

Ялата культураш ерригача майдан тІа I—II класса дІадувча стандартах долча фунца дІае. Гербицидашца 150 эзар гектар ялаташта обработка е. 50 эзар гектара тІа чудуийташ хий дилла. Юртбоахама техниках дукхагІа пайда эцаран кхашкара дерригa балхаш ший ханнахьа чакхдахаран 2600 механизатор кийчве.

Хьайбай боахам дІахо айбелга Іалашде. 1976 шу чакхдоалаш колхозашка, совхозашка, кхыча паччахьалкхен боахамашка 172 эзарнел кІезигагІа доацаш доккхий доахан, царца — 57 эзар етт, 132 эзар хьакха, 592 эзар устагІа, 980 эзар коатІара оалхазараш, царех 500 эзар яхка котам хилийта.

Общественни хьайбай продуктивность лакхъе, юкъара лаьрхІача Іаттагара 1950 килограммал кІезигагІа йоацаш шура яккха, хІара яхкача котама тІехьара 185 фуъ гулде, тха юкъера лаьрхІача устагІан тІера 4,2 килограмм даккха.

Дийна долаш эзача дулх валови 32,5 эзар тоннага кхоачаде, шура — 96 эзар тоннага, фуаш — 70 миллионага, тха — 2300 тоннага.

Массе а боахамашкара паччахьалкхенга хьайбаши коатІара оалхазараши (дийна долаш эзача) 33 эзар тоннал кІезигагІа доацаш, шура—76 эзар тонн, фуаш—65 миллион, тха — 3750 тонн дохка.

ТІайнца декхараш хьадда кхоачашдара духьа хьайбай боахамера племенной а Іул юхаметтаоттадара а болх тоабе. ХІара 100 Іатта тІехьа 85 Іаса хьалкхеде, хІара біаь жийна тІехьа 103 Іаьхар, хІара наия хьакхан тІехьа — 15 хурск.

ДІачулуча доккхача хьайбай дозал 350 килограммал, хьакхарчий — 100, устагІий — 35 килограммал кІезигагІа доацаш хилийта.

Дикка чІоагІъе доакъара база, доакъараш дикагІа хилийта, царех дикагІа пайда эца. Колхозашка, совхозашка, кхыча паччахьалкхен боахамашка гІожа доакъар 420 эзар тоннал кІезигагІа доацаш, царца йол — 180 эзар, сенаж — 100 эзар, силос — 650 эзар тонн, витаминни баьца хьоар—25 эзар тонн.

Доакъараш кийчдеча шерра юкъедоаладе аьла, чана кепаш елга, михаца йокъаелга, пенаш хьаьхача кІоагашка сенажи силоси йоллилга, гранулированни доакъараш кийчделга, дикагІйола кхы тайпа технологи. ХІара шурий ферме баьццара конвейераш яхка, лоаман даьгІенашка дорстадара 50 эзарнел кІезигагІа доацаш хьайбаш дига.

ХІара хьайбаш кхоабача ферме доакъар доаханга дайтара кийчду механизированни цехаш яхка. Пайда дукхагІа баккха лаьттан хІара гектарах, хІара машинах, удобреней хІара тоннах, доакъара хІара центнерах. ШерагІа йоаржае районашта, колхозашта, совхозашта, бригадашта, фермашта юкъера социалистически яхь.

ГІИШЛОШЪЕЧА

ГІишлой-монтажни балха шера план 27 декабрь тІакхоачаш кхоачашъелга Іалашде.

1,5 процентал кІезигагІа доацаш къахьегама овсарле лакхъе а гІишлошъярга дІадодар планах лаьрхІачул 0,1 процента кІезигде а.

Хьал а яь болх бе дІаяла:

— А. Шерипова цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача заводе 60 эзар тонн парафин шера хьаю комплекс IV квартале;

— Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе каталитически реформинга установка IV квартале;

— В. И. Ленина цІерагІча мехкдаьтта чакхдоахача заводе серинсти мехкдаьтта кийчделга Іалашдара «ЭЛОУ» яха блок 1976 шера хьалхарча ах шера;

— шера 650 единица гІулакх дергдола гІишлошъеча машинашта технически эксплуатаци яра база 5 декабре;

— цІеношта йоккха панелаш хьаеча Аргунски завода хьалхара аргІа КПСС XXV съезд хьаеллача денга — 24 феврале;

— Грозный-Ростов продуктопровод 1976 шера 10 декабре;

— Грозненски ГПЗ бедалца Іалашъю объекташ — 23 км трубопровод 1976 шера II квартале;

— хьайбашта искусственни осеменени яреи фун гІулакхеи станци 8 августе;

— 2050 га хиш дехка лаьтташ, царца шера планал совгІа 400 га. Еррига объекташ 1976 шера 7 ноябре йистеяха;

— 420 га реконструкци яь хий дехка лаьтташ 7 ноябре, царца 200 га шера планал совгІа;

— КСМ-2 туннельни вагонеткашца мовхьаш тІадоттаргдолаш камерни сушилкашта реконструкци елга 1976 шера 1 июле. КСМ-2 вакуумированни дика кирпишк хьаелга 1976 шера 1 квартале карадерзаде.

Планал совгІа хьал а яь 10 км газопроводаш дІаяла, царца юрташка 6 км, 500 квартира чу газ йилла, квартирашка газ йиллара шера план 1976 шера 25 декабре кхоачашъе, хІаьта 10 пятилетке планал совгІа юрташка 3000 квартире газ йилла.

КПСС XXV съезд хьаеллача денга юкъара майда 28875 метр йола наха чубаха цІенош дІадала, царца «Грозгипронефтехима» 64 квартира йола цІа, Гудермесски улицагІара 12-зза вІаштІара даь 68 квартира йола цІа, Октябрьски районера 56 квартира йола цІа, «Россельхозтехника» объединене 68 квартира йола цІа, Ленина улицагІа 9-зза вІаштІара даьча цІен 3-гІа блок, «Трансмаш» завода 125 квартира йола цІа, г. Аргунера 55 квартира йола цІа.

Производственни, нах чубаха, коммунальни, культурно-бытови объекташи унахцІенои учрежденеши дикагІа хьалъе.

ТРАНСПОРТЕИ БУВЗАМЕИ

Машиннаькъа Грозненски отделене гІолла 1976 шера планал совгІа 56 эзар тонн халкъбоахама мухь дІабахийта, грузооборота задани 20 миллион приведенни тонно-километра тІехкхоачашъе, халкъбоахама мухь кхы тІа а дІа-юха кхахьара хІара ден-бус 50 вагон мукъаяккха, царех дикагІа пайда эцара чотах.

Юкъара пайда эцача транспорте мухь дІа-юха кхахьара шера план 28 декабре кхоачашъе, хІаьта нах дІа-юха бигара — 29 декабре.

Грозненски аэропорте мухьи нахи дІа-юха кхувлара шера план 25 декабре кхоачашъе.

Бувзама производственно-технически управлене 1976 шера пайда бара план 90 эзар сома тІехкхоачашъе. Телефонаш городашкеи юрташкеи 168 абонента планал совгІа оттае, радиоточкаш 450 абонента.

ТОРГОВЛЕИ БЫТОВОЙ ГІУЛАКХ ДЕЧЕИ

Паччахьалкхени кооперативнни торговле розничии товарооборота план 29 декабре кхоачашъе. Бахача нахага планал совгІа 6,1 миллион сома кхачани промышленнин товараш доххка.

Фондал совгІа децентрализованно 18,5 миллион сома товараш эца.

Юкъара майда 5820 квадратни метр йола тикаши 1100 саг Іоха моттиг йола столовеши хьалъе. Самообслуживане методах товараш дохкилга госторговле предприятешка 46 процентага, респотребсоюзе 67 процентага кхоачаде. Бахача наха деча гІулакхий объем дукхагІа хилийта, цар тайпаш шерде, лакха культура Іалашъе.

Бытови гІулакхаш дара министерства предприятеша бахача наха деш дола гІулакхаш планал совгІа 80 эзар сома де, царца юрташка — 50 эзар сома.

Быта 6 цІа, 4 комплексни приемни пункт, мастерской, ательe, фотографей, приемнии прокатнии пунктай, кхыча службай сеть 20 единацана шерье, царех юрташка 12 единица.

Партийно-боахама активо цхьатарра хьаллоац лакхача эффективностеи дикалеи предприяти яха цІи бахьан социалистически яхь дІайолаяьча СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически комбината инициатива, хІаьта республика ерриги къахьега коллективаш грозненски химикаша дІадоладаь из патриотически гІулакх дІадахьара тІа а хьех.

Производства эффективность лакхъяра духьа, балха дикал тоаяра духьа, 1976 шера халкъбоахама план ханал хьалха кхоачашъяра духьа лелаеча Ерригсоюзни социалистически яхьа юкъе а баха Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша дега тоам а хулаш тІаэц вежарашха йолча республикай традиционни яхь дІахо яхьара Дагестана, Къилбаседа-ХІирийчеи, Черсий-Балкхаройчеи предложенеш, хІаьта КПСС Центральни Комитета тешам лу иттлагІча пятилетка хьалхара шу керда къахьегама толамаш дахарца белгалдоаккхаргхилара, Советски Союза Коммунистически парте XXV съезда даха ма-доаггІара накъагІоргхилара.

Социалистически декхараш дийца а дийца тІайцад предприятей, колхозий, совхозий коллективай собранешка, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей республикански собране.

ЯХЬА ИТОГАШ ЯЬЙ

КПСС обкома бюро, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет, облсовпроф хьажай 1975 шера хьайбай продукташ дукхагІа яхаран кийчъяран тІехьа иссалгІча пятилетка тІехьара 1975 шу толамца чакхдаккхаран КПСС XXV съезда даха ма доаггІара накъадахар духьеи республика районашта, колхозаштеи совхозаштеи юкъеяьржача социалистически яхьа итогашка. Еррига тайпа хьайбай продукци яккхаран кийчъяран лакхара хьоккхамаш даьхад цхьайолча районашеи боахамашеи.

ДикагІа хьоккхамаш да Ножай-Юртовски, Урус-Мартановски, Веденски, Ачхой-Мартановски, Советски районий.

1975 шера хьайбай продукташ дукхагІа яхаран уж кийчъяран социалистически яхье котало яккхарах КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи карара кара тела Ше байракх еннай Ножай-Юртовски района (КПСС РК секретарь В. А. Янгульбаев, райисполкома председатель А. С. Батаев, юрта боахама производственни управлене начальник Ш. А. Чунчуров, юрта боахама продукташ кийчъярга а цар дикалга хьажара а паччахьалкхен керттера инспектор У. А. Ибрагимов).

Хьайбай продукташ дукхагІа яхаран кийчъяран дика болх барах белгальяьй Урус-Мартановски район (КПСС РК секретарь А. Д. Кагерманов, райисполкома председатель Л. Т. Миназов, юрта боахама производственни управлене начальник С. Б. Дажаев, юрта боахама продукташ кийчъярга а цар дикалга хьажара а паччахьалкхен керттера инспектор И. У. Закриев, заготовкайи юрта боахамеи болхлой профсоюза райкома председатель С. Э. Ахмаев).

Паччахьалкхенга дулх доххкара халкъа боахама план кхоачашъяьй 103 процент, шура — 100,4 процент, фуаш — 139 процент, тха — 136 процент.

* * *

Культурно - просветительни учрежденеша болх дика барах КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи облсовпрофеи карара кара тела Ше Байракх еннай Шелковской района.

РСФСР ХАЛКЪА СУДИЙ СПИСОКИ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР-е ГІОЛЛА ХАЛКЪА СУДАХОЙ МЕЛ ХИЛА БЕЗЕИ ЧІОАГІДАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

РСФСР судоустройствах долча Закона 29 статьяйи «РСФСР районни (городской) халкъа судаш харжарах йолча Положене» 18 статьяйи ларда тІа, РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо 1975 шера 12 декабре «РСФСР районни (городской) халкъа судай халкъа судахой харжара аргІан хоржамаш дарах» техача Указаца а доагІаш **Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:**

Нохч-ГІалгІай АССР хІара районеи городеи халкъа судахой харжа безача РСФСР районни (городской) халкъа судай спискаш кепа тохийла уж мел харжа беза белгал а деш:

1. Ленински районни халкъа суд, город Грозный 4 халкъа судахо.
2. Заводской районни халкъа суд, город Грозный 4 халкъа судахо.
3. Октябрьски районни халкъа суд, город Грозный 3 халкъа судахо.
4. Старопромысловски районни халкъа суд города Грозне 3 халкъа судахо.
5. Ачхой-Мартановски районни халкъа суд 2 халкъа судахо.
6. Веденски районни халкъа суд 1 халкъа судахо.
7. Грозненски районни халкъа суд 2 халкъа судахо.
8. Гудермесски городской халкъа суд 2 халкъа судахо.
9. Малгобекски городской халкъа суд 2 халкъа судахо.
10. Надтеречни районни халкъа суд 1 халкъа судахо.
11. Назрановски районни халкъа суд 3 халкъа судахо.
12. Наурски районни халкъа суд 2 халкъа судахо.
13. Ножай-Юртовски районни халкъа суд 1 халкъа судахо.
14. Советски районни халкъа суд 1 халкъа судахо.
15. Сунженски районни халкъа суд 2 халкъа судахо.
16. Урус-Мартановски районни халкъа суд 1 халкъа судахо.
17. Шалински районни халкъа суд 3 халкъа судахо.
18. Шелковски районни халкъа суд 1 халкъа судахо.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Н. ПРАВЕНЬКИЙ.**

г. Грозный

4 февраль 1976 шу.

ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИ ДОТТАГӀАЛ ЧӀОАГӀДЕШ

ОАГӀОЦА ОАГӀУВ А БИЛЛА...

Вай вахаро бакъдаь хӀара денна яхар санна хьагойт къамаш дешаех йола ленински уйлаш нийса хилар. Коммунистически парте баьчча вaскеташ лерагӀа вахаре кхоачашдеш долга. Хьалха дуккхача бӀаьшеренашка хила йиш йоацача тайпара вӀаши кхотадеш гарга доладаьд социализмо СССР даха халкъаш. ХӀанз вай республике оагӀох оагӀув теха хьаьнала къахьегаш ба итташ къамех бола нах.

Царна дегӀаахара мел эша хьалаш хьадаьд Коммунистически партей Советски правительствас, цудухьа тӀа-тӀа тайп-тайпарча къамашта юкъера экономика, культура дегӀаярца ювзаенна йола эргалонаши башхалонаши дӀайоалаш латт.

Бахача наьха тӀеххьара переписа еча хана кхо эзар гаргга волча нохчочоа гӀалгӀачоа эннад эрсий мотт шоай наьна мотт санна лоархӀ аьнна. 1970 шера Нохч-ГӀалгӀайче 622 эзар нохчоа 75 эзар гӀалгӀаа вахар е берригнех 58,5 процент. Царца цхьана бахаши къахьегаши бар республике 367 эзар эрсий, 14 эзар совгӀа эрмалой, 13 эзар гаргга украинцаш, 6 эзар тайтараш, 19 эзар совгӀа Дагестана хьалкъаш. ХӀаьта бӀаь эзар совгӀа нохчийи гӀалгӀайи мехка кхыча моттигашка бах.

ТӀа-тӀа эргаювлаш я юрташка бахача наьха состав. Иштта, Шелковской района «Коминтерн» колхозе цхьан дезале санна бахаш ба эрсий, нохчий, дагестанцаш, гӀазгӀумкий, кхыбараш. Наурски районе укх тӀеххьарча иттех шера лоаман юрташкара баха баьхкаб нохчий бӀаьш бола дезалаш. Хьалха керттерча даькъе эрсий бахаш хиннача цу районе хӀанз 40 процентага дӀакхоачаш ба нохчий. ХӀаьта Нохч-ГӀалгӀайчен моллагӀа город хьанийцача цига бахараш дуккхача къамий викалаш ба.

Укх тӀеххьарча 15 шера лоамашкара дукха нах баха Iокӏалбалар бахьан долаш шаьрача моттигашка керда хьахиннай 30 поселок. Укхаза царна шортта болх хьабе моттигаш я, бахара хьалаш дикагӀа да. ХӀаьта хьалха кӀала бахаш хинначар массанахьа дика тӀаэц лоамарой, цар йоакхо ю.

Советски Iаьдал лаьттача шерашка Нохч-ГӀалгӀайче хьахиннай керда городаш: Малгобек, Гудермес, Назрань, Аргун. Алхха укх тӀеххьарча итт шера юрташкара нах бахьан долаш городашка бахача наха IотӀахкхийттав 100 эзар саг.

Коммунистически общество дӀахо хьалъяро халкъий доттагӀал чӀоагӀдаро кхы а дикагӀа дола хьалаш хьахулийт, хӀаьта коммунизма материально-технически база хьаяро кхы а чӀоагӀагӀа экономически, культурно вӀаши гаргакхувл вай мехка даха халкъаш.

Социалистически Къахьегама Турпаль, гӀишлошъерий бригадира Хаджиева Шамсуде цкъа ше къамаьл деш белгалдаьккхар, шийи коллективе къахьегаш итт саг хилари уж берригаш хӀана бац аьнна тайп-тайпарча къамах нах болгеи, бакъда, аьлар цо, парех ер цу къамахи вож кхыча къамахи ва аьнна вӀаши къоаставе ховргдац сона, хӀена аьлча уж сона бе-башха боацандаь, хӀаьта а къахьегама гӀерагӀа вар сайца дикагӀа товргволга-м хов сона. Цудухьа, цӀи хезача бригадира Злобина Николая балха метод ди тӀехьа балха шерагӀа юкъе а кхувлаш, хӀара шера толамаш доахаш хьайоагӀа цар бартӀ тайна коллектив.

Вай республика керттерча предприятешка дукха ха я хьалхашка уттa лекхараш кхоачашдара чӀоагӀа оамцагӀйоалаш йола кхотаенна интернациональни коллективаш хьахиннa. Цу хьакъехьа белгала я СССР 50 шу дизара цӀерагӀча химкомбината, «Красный молот» завода, Грознеска вагонни депо, швейни производственни объединене, «Малгобекнефть» НГДУ, дуккха кхы йола коллективаш. Цига къахьегачар — я хӀара къаьсткъаьстача коллективо а доаха толамаш мехка дуккхача предприятей къахьегамхой а цуца цхьана тайп-тайпарча къамий а новкъостала Iалашдеш долга вай дика кхетадеш да.

ХӀаьта денна чӀоагӀлуш доагӀача советски наьха доттагӀала памятникаш санна лоархӀ вай, мехка массе мӀинигашкарча наха дакъа а лоацаш, эрий даьла лаьтташ кападерзалар, Волга тӀа, СибарегӀан сийлахьдоккхача хиш тӀа электростанцеш хӀаьта мехка тайп-тайпарча моттигашка дунен тӀа йоккхагӀчарех йола домешни пишкаши хьалъяр, космос карaерзар, Байкало-Амурски магистраль хьалъе оттар санна дола советски наьха балха сийлен гӀулакхаш.

Итт шу совгӀа ха я Урус-Мартановски района къахьегамхоша Украински ССР Херсонски области Каланчакски района юрта боахама коллективашца яхь доттагӀали леладу. Украинcaи вежарий хьамагӀа Урус-Мартан яхача районцентрерча цхьан улицах Каланчакская яха цӀи тиллай. Лоалахой хиларца вхы а айхагӀа да Нохч-ГӀалгӀай АССР Назрановски Къилбаседа ХӀирийчен Пригородни, вай республикерча Ножай-Юртовски Дагестански АССР Хасав-Юртовски, цу республикаца Ботлихски вай Веденски районий къахьегамхошта юкъера бувзамаш.

Цар делегацеш кaст-каста дӀа-юха ух, шоашца яхь лелаеш пайдане опыт йовз, вахара гӀулакхашта духтӀа бувл, доттагӀала тӀехьа фестивалаш, сайренаш, вӀашагӀкхетараш чакхдоах, цуща цхьана тӀехьтӀехьагӀа совбувл тайп-тайпарча къамий викалашта юкъера безам, чӀоагӀлу вежарий хьисапе шоайла цар леладу гӀулакхаш.

Шаккха дегара даргдоацаши цӀейш сениен чакхдувл Нохч-ГӀалгӀай республикаца доттагӀал лелаеча Венгерски Халкъа республика Комаромски области къахьегамхой викалашцара вӀашагӀкхетараш. Цудухьа ди тӀехьа дукхагӀа гучадувл цар цхьана лелаеча гӀулакхашка уж вӀаши гарга кхувлаши кхотабеши дола эздий хӀамаш.

Хьаэцартьа вай «Вайнах» яха республика иллеи халхари ансамбль. Цига болх беш ба вай республике дахача дуккхача къамий викалаш. Цар репертуарага хьежача а дика гуш да къамаш интернациональни дар шоайла мишта дика тарлуши цхьанне вож дӀаьхий деши долга. ХӀаьта къаман Iаьдалашца, оамалашца дувзаденна моллагӀа дика хӀама е хоза илли, халхар вайнига цу сахьате дӀадарж, тӀаккха юкъара хӀама санна тӀа а эцаш советски наха деза леладу уж.

«Социализм хьалъеча шерашка вай мехка хьахилар наьха керда исторически общность — советски халкъ, — аьнна белгалдаьккхад КПСС XXIV съезда отчетни доклад еча хана парте Центральни Комитета Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева. — Цхьана къахьегаш, социализмана тӀехьа къовсам лоаттабеш, из лоаш хиннача тӀемашка хьахилар классашта, социальни группашта, къамашта юкъера керди гармоничнии отношенеш — доттагӀлени вӀаши гӀулакхаш леладарен отношенеш.

Советски сага оамалаш, гӀулакхаш по алхха шийи наьна мотт бувцачарца цхьана юкъара хинна Iац, уж эргаш дац берригача советски наьха долчарел а. Вай белгалйоахартьа кеоттера яраш: шоай юкъара Даьхе езар, цун моастагӀий гоама хилар, шийи лоIамагӀа мехка рузкъа совдаккхара къахьегар, социалистически интернационализмаи коллективизмаи тешаме хилар, кердачун тӀакхувши общества хьал-торо ийара йоакхо еши хилар.

Нохч-ГӀалгӀайче вай сийлахь-боккхача мехка цхьа зӀамига дакъа мара дац. цудухьа цун экономика, культура дегӀайоагӀилга, тоалулга советски халкъо коммунизм хьалъеча доахача толамашка хьежжа мара хила йиш йоацилга дика кхетадеш болча республика къахьегамхоша денгара денга совлоах шоай хьинар, къаьстта хӀанз КПСС XXV съезд хьаелла ди гарга гӀертача хана.

И. ШАИПОВ,
СССР журналистий союза член.

ПАСПОРТАШ ХУВЦАШ ДА

ДОККХАЛ ДУ СОВЕТСКИ ХИЛАРАХ

Укх деноша Грозне В. И Ленина цӀерагӀча культура Двореца лекционни зале хилар «Со Советски Союза гражданин ва» яха тематически сайре. Из хетаьяр № 9 йолча профессиональнно - технически училища дешархошта керда паспорташ дӀаларa.

Гулбеннарешта хьалхашка къамаьл а дир училища дешархошта керда паспорташ дӀа а делар Нохч-ГӀалгӀай АССР чухьарча гӀулакхий министерства Заводской района милице отдела начальника подполковника нов. Карева.

Ше керда паспорт хьаэцаш училища дешархочо Гудамановa Татьянас аьлар:

— Сона цӀаккха а йицлургьяц гховсарара сайре. Аз доккхал ду се советски хиларах. Вай партей правительствaи кагирхой а иштта берригача советски наьха а йоакхо еш хилара тешал да хьер — СССР-а гражданин хилара документ. Аз а, сона дешараш болча дешархоша а тхоай низ кхоачар дергда кхы а дикагӀа дешара.

Цу дезача денца дешархой дег тӀара даькъала беш къамаьлаш дир училища профсоюзни организаце председатела Кучеренкос. Цул тӀехьагӀа, иштта паспорташ хьайиъцараш педколлектива цӀерагӀа даькъал а беш, паспортах лаьпа В. В. Маяковске язъяь стихаш йийшар училища директора М. А. Пицхелаурес.

Сайре чакхйоалаш цига дакъа лоацаш хиннараша халхараш дир.

А. АЛИЕВ.

УЖ ШОАЙ ДЕША ДАЙ БА

Назрановски трикотажни фабрике дукха ба хьинаре къахьегаш бола, шоай предприяте сий лакха лоаттадеш бола кхалнах. Царех цаI я вязальщица, коммунистически къахьегама ударник Ажигова ИбрахӀима Мовлатхан. «Фабрике болх бу дукха ха еце а дика караерзаяь цо говзал. Шийна тӀабилла болх тешамеи цӀенен бу. Ше кийчдеш мел доша чулан кӀадаш цхьоалагӀча сортагӀа мара хилийтац цо.

Нагахьа шу дӀадолац шийи профессех шинъ-кхоъ къона специалист цо кийч ца веш.

Ше фабрике болх беш йолча ялх шера сновальщиций, вязальщиций профессех иттех къона специалист кийчваьв Мовлатхана. Царех ба коммунистически къахьегама ударникаш Дзейтова Мадина, Орцханова Хьава, Измайлова Лейла, кхыбараш. Уж берригаш фабрике дикагӀбола производственникаш лоархӀаш а ба, царех доккхал ду къонача наставницас.

НормагӀа шиьтта вязальни машина тӀа болх бе безача 17 машина тӀа болх бу Мовлатхана. ХӀара смецагӀарча нормагӀа лаьрхӀача 31 килограмм чулан кӀадаш кийчде дезача, цо 45 килограмм кийчду.

Основовязальни цехе деча балхех цхьаккха бац цунна дика ца бовзаш. Мичча хана а сновальщица, заправщица, вязальщица декхараш кхоачашде хов Мовлатхана.

ДикагӀйола общественница лоархӀаш я фабрике къона наставница. Массехк шу да из профсоюза цехкома член йола. Из болх а саго даккха гӀалат доацаш бу цо.

Болх дика беча, коллектива общественни вахаре хьинаре дакъа лоацача Мовлатхана массехк сийлен грамотен коммунистически къахьегама ударник яха цӀи енай. ИйслагӀа пятилетка къаьстта дика чакхъяккхарах Мовлатхана елар «ИйслагӀча пятилетка ударник» яха сийлен цӀи. Цун наькха тӀа лепаш я «Знак Почета» яха орден.

Шоай цехе метттел фабрике а моллагӀа керда хӀама эгара хьалхарчарца дӀадоладечарех я Ажигова Мовлатхан. Хьалхарчарца КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте эттар из. Коммунистий форума сийна хьалхарча квартала задани из хьаелла ди хьатӀакхачалехьа кхоачашъе дош деннад цо.

Цу тайпара нах дукха ба основовязальни цехе. «Дикала пятилетката — болхлочун тешам» яхача девизагӀа къахьегаш ба кагирхой. Царех цаI я вязальщица профессех Ажигова Мовлатхана кхетаяь дукха ха йоацаш фабрике балха ена Дзейтова Мадина. ХӀанз сага новкъостал ца эшаш шин вязальни машина тӀа болх беш я из. ХӀара сменагӀа нормаш тӀеххьоачаш а еш, цхьоалагӀча сортагӀа мара чулан кӀадаш кийчдац Мадинас. Цо дош деннад КПСС XXV съезд хьаеллаш шин бетта задани кхоачашъе. Профсоюза фабкома члена декхараш а иштта дика кхоачашдеш я из.

Фабрикерча мехкарий дошоча кулгаша хьаьхоллаш дола беркат чот яь варгвоацаш да. Из хьаьхоллача доккха дакъа лоац наставницас, коммунистически къахьегама ударника, вязальщицас Алиева Эсета. Ше фабрике болх беш йолча ялх шера дукха къона специалисташ хьалкхебаьб цо а. Шин вязальни машинаца хӀара сменагӀа нормагӀа 62 килограмм чулан кӀадаш кийчде дезача цо кийчду цхьоалагӀча сортагӀа дола 70 килограмм. Къонача наставница шийи профессех хӀанз Iомаеш я Аушева Люба.

Профсоюза фабкома член хиларах тарра Эсета шийи новкъостий оарцагӀбоах хьалхашка латта декхараш кхоачашдара, хӀаьта ше цу даькъе хьокхам телаш я. КПСС XXV съезда сийна цхьоалагӀча сортагӀа дола чулан кӀадаш шийи заданел совгӀа 400 килограмм кийчде социалистически декхараш тӀаийцад цо.

Фабрика коллектива сий лакха а лоаттадеш уж санна хьинаре къахьегаш бараш дукха ба Назрановски трикотажни фабрике. Царех ба вязальщицаш Эльджаркиева Рая, Морозова Люба, кхы дукха бараш. Цар массане а диэза дакъа лоац парте XXV съезда яьржача яхье.

Б. КОСТОЕВ,

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа): вязальщицаш М. Ажигова, Э. Алиева, ученица Л. Аушева, вязальщица М. Дзейтова.

И. ПЛИЕВА сурташ.

РАЦИОНАЛИЗАТОРИЙ НОВКЪОСТАЛЦА

ИттлагӀча пятилетка хьалхара шу бӀубенна дӀадоладаьд Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода рационализаторашен изобретателашен. КПСС XXV съезда сийленца накъабахара ийслагӀча пятилетка тӀеххьарча шера 190 эзар сом пайда бергбола рационализаторски предложенеш производствана юкъеяхьа социалистически декхараш тӀаийцадар цар. Уж декхараш дикка тӀеххоачавидир. Кийч а яь производствана юкъейинхьача 443 рационализаторски предложенеи ийс изобретенеи шера 313,5 эзар сом пайда бир. ИйслагӀча пятилетка шерашка баьчул эггара дукхагӀа пайда бир дӀадахача шера.

Пайда барал совгӀа производствона юкъейинхьача рационализаторски предложенеша, изобретенеша эргаьхай беча балха формаши методаши, лакхъяьй оборудоване мощность, къахьегама овсарле, механизаци яьй кулгашца деча халача балхашта, дикагӀа хилийтай арахеца продукци, кхояьй дукха бедали электроэнергии, 1975 шера завода рационализатораша еннача предложенеша торо хилийтар 924 тонн металл, 713 эзар кубически метр Iалама газ, 242,3 киловатт - сахьат электроэнергии, 5593 кубически метр Iи кхое. Продукци хьаярга дӀадоахийта балха ха 108 эзар норма - сахьат кходаьд.

Иштта къахьегама толамаш даха вӀаштIехьдалийтар «рационализаторский изобретательскии балха тӀа дикагӀйола цех» яха цӀи яккхара заводе хӀара кварталагӀа чакхъяьхача хьажараша - конкурсаша. Кхетамца пайда ийцар материальни стимулироване методах. Бальни система юкъейоалаяьй рационализатораша беча балха. ХӀара кварталагӀа ВОИР-а заводской Совета итогаш ю рационализаторaша даьхача толамий. Цул тӀехьагӀа дикагӀбола рационализатораш, изобретателаш белгалбоахаш приказ тох предприяте директора, заводской радио чу гӀолла хьакхайкабу, газета тӀа боах. Иштта массанена дӀабовзийт уж.

1975 шера «рационализаторскии изобретательскии балха тӀа дикагӀйола цех» яха сийлен цӀи енай болат лоаладечен чоа лоаладечен шин цеха коллективана, классии моттигаш яьхар нефтеаппаратура, механизацеи автоматизацеи отделаша.

Производствана боккха пайда лу рационализаторски предложенеш юкъейоалаяьй котельщика Е. П. Кораблева, воккхагӀволча мастера В. Б. Русакова, С. С. Гиричева, металломодельщика А. В. Шелковникова, токара С. Н. Ахаева, кхычар а.

ИттлагӀа пятилетка — дикала пятилетка хилар кхетадеча завода коллективо лаьрхӀад арахеца продукци кӀезиг а да йолийташ из дикагӀен балха тӀа тешамегӀен хилийта. Цу гӀулакха тӀехьа кхы а дуккхагӀа творчески къахьега дезаргда рационализаторийи изобретателийи. Цунца дувзаденна новаторий къестаде дезаргда чоалхане технически дешаш.

В. ЛОБАНОВ,
«Красный молот» завода БРИЗ-а начальник.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

ЮРТАРЧА ИНТЕЛЛИГЕНЦЕ ЙОАКХО Е

ДӀадахача шера 1 июле Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совето шийи хьалхарча сессе дийцар «Юртарча интеллигенце общественно - политически хьинар дӀахо айдара, къахьегама хьалаши быти тоаяра долча республика къахьегамхой депутатий Советий декхарех» яха дош. Цу хьакъехьа Лакхехьарча Совето тӀаийца соцам Ножай - Юртовски района Советаша мишта кхоачашбу хьежар укх деношка шийи заседане республика Лакхехьарча Совета Президиум.

Ножай - Юртовски райисполкома председатела А. С. Батаевас Президиумага дӀахайтар хӀанз района халкъа боахаме болх беш лакхереи юкъереи образовани йола 1200 специалист хилар. Советски боахамеи органаша терко ю моттигерча нахах кадраш кийчъяра. Колхозий чотагӀа лакхерчеи юкъерчеи дешара заведенешка ухийт кагирхой.

ДукхагӀбола хьехархой, лораш, культпросветболхлой, юрта боахама специалисташ политдешара юкъеэзаб, ханханнахьа квалификаци лакхъяра курсашка кийчбу. дуккхабараш лакхерчеи юкъерчеи заведенешка деша багӀа.

Бахача наха атеистически, интернациональни, правовни кхетам лулга тоадаьд, болх бе хьатӀабаьхкача специалисташца леладу хьарцахьара гӀулакхаш кӀезигденнад.

Бакъда, республика Лакхехьарча Совета Президиумо белгал ма-даккхара, къахьегамхой депутатий Ножай-Юртовски районни Совета исполкомо хӀанз а тӀехьа лерттӀа кхоачашбац 1975 шера 1 июле Лакхехьарча Совето баь соцам, юрта Советашка из шерра бувцилга а интеллигенцеца болх беча дола кхоачамбоацараш дӀадовхилга а Iалашдаьдац.

Райисполкомо де эшар даьдац школаш, больницаш, культурно - просветительни учрежденеш, колхозаши совхозаши йоагӀача, квалификацех йолча кадраща чӀоагӀъяра, царна чубаха моттигаши культурно - бытови хьалаши Iалашдара.

Районе тоъац 150 хьехархо, дарбан учрежденешка 50 процент мара специалисташ бац. Кадраш дукха балхара дӀаюха ювл. Иштта, 1974 шера районе 98 хьехархо вайтавар, хӀаьта дӀавахар — 74, 1975 шера хьавенар — 54, дӀавахар — 69 хилар. ХьатӀабаьхкача хьехархоех дукхагӀбараш бахача наьха цӀеношка Iеш ба.

Дуккхача нах бахача моттигашка во латт специалисташта бытовии торговии гӀулакх делга, банеш, водопроводаш яц. Тикашка хулача промышленнии продовольственнии товарий ассортимент къе я, цига цкъаза наха хӀара денна яхар санна хоатташ дола товараш хилац.

Ледара я районерча школай, больницай, культурно - просветительни учрежденей материально - технически база. Царех цхьаяраш эша хьалаш доацачеи геттара тиштенначеи цӀеношка я.

Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдоаккх просвещение министерства (нов. Умаров М. У.) культура министерства (нов. Татаев В. А.), унахцӀенон министерства, «Плодопром» треста (нов. Дахаев Н. Д.), респотребсоюза (нов. Мамаев М. А.) юртарча интеллигенце кадраш кичъяра, уж балха дӀа-юха ийсъяра, царна кхетам балара, эша хьалаш хьадара, халкъа образоване, унахцӀенон, культура материально - технически база чӀоагӀъяра, оттабаь соцам кхоачашбара лерттӀа тӀахьожам ца лоаттабелга.

Юрта боахама министерства (нов. Завгаев Д. Г.) района школаш, дарбан учрежденеш, быта цӀеноши хӀамаш дӀанйю комплексни пункташи, тӀабаьхкача хьехархошта чубаха цӀенош хьалдеча кӀезига дакъа лоац.

Райисполкомо, юртий Советаша геттара кӀезига юкъеоз колхозаш, совхозаш, баха нах тӀабаьхкача специалисташта чуIе цӀенош хьалдара.

Лакхехьарча Совета Президиумо къахьегамхой депутатий Ножай - Юртовски районни Совета исполкома тӀадиллар лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш дӀадоахилга, из дош 1976 шера февраль—март бетташка районнии юртийи Советий сессешка, бахача наьха сходашка дувцилга а эшар де оттаделга а вӀаштIехьдоаккхилга.

Райсовета исполкома, просвещене, унахцӀенон, культура, юрта боахама министерствашта, «Плодопром» треста тӀадиллад 1976—1977 шерашка района ерригa школа, медицински культурно - просветительнии учрежденеш, колхозаш, совхозаш керттерча даькъе эшача специалистий кадраща чӀоагӀъелга. Дешархой профориентаци яра, лакхерчеи юкъерчеи дешара заведенешка деша бахийта моттигера кагирхой хьахаржареи кийчбареи болх тоабелга хьадийхар.

Кадраш хувца ца ялийтара эшар динза даргдац. Къонача специалисташца беча балха дукхагӀа терко е еза, цар хадданза йоакхо йинза яргьяц, балха эшаш дола новкъостал а деш. Моттигера Советаш административни органашца цхьана цӀендаь дӀадаккха деза тӀабаьхкача специалисташта духьала харц гӀулакхаш леладелга.

Районнии юртийи Советий исполкомаш, боахама кулгалхой декхарийла ба юртарча специалистий культурно - бытови хьалаш тоадара, нах чубаха цӀенош, водопроводаш, банеш, быта цӀенош дукхагӀа хьалдара, хадданза интеллигенцене эша товараш лоаттадара дукхагӀа терко е.

БАШКИРСКИ АССР. Ленинен Октябрьски революцен орденаш лелаеча Ново-Уфимски мехкдаьтта чакхдоахача заводa коллективо КПСС XXV съезда яха ма-йоагӀара накъаяхар духьа йоаржаьча социалистически яхье доккхий толамаш доах. Лакха октанови бензинаш арахецилга предприяте 94 процентага кхаьчад, ийс тайпа продукцена паччахьалкхен дикала Знак еннай.

Толамца дӀахьу съезда хьалхара къахьегама вахта парафинови установка воккхагӀвола оператор, Ленинен Къахьегама Цӏеча Байракхен орденийи кавалер Ф. З. Низамов керте латтача бригадо. Парте XXV съезд хьаеллача денга шин бетта план кхоачашъе а 97 процент тӀех дика продукци арахеца я лаьрхӀад хьалха латтача бригадо.

СУРТА ТӀА: воккхагӀвола оператор Ф. З. Низамов Башкире мехкдаьттахоех долча книжкана материал кийчъеш волча писателаца Р. Хакимовца къамаьл деш ва.

В. ВОНОГА сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ ЭКОНОМИКА ДЕГӀАЯРИ БУРЖУАЗНИ ФАЛЬСИФИКАТОРАШИ

Укх деношка капитализм идеологически лораераш корзагӀбаьннеи гӀайгӀанеи ба. ДӀаяхай советски пятилеткаш вӀалла а йовцаш санна хетийта гӀийрта хацаш. ХӀанз жоп ца луш дита йиш яц сага хьашташ кхоачашдара духьа социалистически боахам хадданза дегӀа хӀана ух, капитала мехкашка экономика кризисеша эгаеча, болх ца корабоагӀа нах дуккагӀа хулача, наьха бахара хьала боарам лохлуча хана яхача хаттара. Монополей кара деррига Iаьлал хилар къахьегамхой вахера тӀа-тӀа чӀоагӀагӀа Iаткъ.

СССР ийслагӀча пятилетка итогашеи 1976—1980 шерашка цун халкъа боахам дегӀабоалабара дика лаьрхӀа оттадаьчари деррига дунен тӀа чӀоагӀа теркам тӀаувз. Капитала мехкашка вахаро ше къахьегамхой керда отрядаш тӀа тӀа дуккагӀа кхетаю производствои общества социалистически хьисапе вӀаштIехьъяхаро мара царга духьа овлан тӀара экономически социальнии проблемаш къовстаелга Iалашдергдоацилгах.

«...Тайп-тайпара социальни строй йола паччахьалкхенаш машаре цхьана яхара принципаш тӀа-тӀа диззагӀа чӀоагӀдара хьалашка, — аьлар КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева, — къаьстта лоархӀам болаш дӀаотт идеяй къовсам, социализмах дола бакъдар дунен тӀа дӀадоаржадара вай тӀаухийта хьинар айдар, социализмаца моастагӀал долча деррига тайпашта духьал къовсам лоаттабар».

Дунен тӀара цкъ общественни система дегӀаярах хьахиннараша хӀанз кхыметтел дуккха буржуазни деятелаш, Iилмахой бакъ ца дича балийтац харцде йиш йоаца Советски Союза социально-экономически даькъе карагӀдаьннараш, вай мехка планагӀа боахам лелабара чура Iалаьмате йоккха гороваш. Цунца дувзаденна теркам гӀабодаш да американски экономиста Д. К. Гэлбрейта аьннар: «Советски пхе шера планаш уттаярца дувзаденна тӀаухийтача доккхийча цизашеи царех хӀара программа чӀоагӀале лувцача Iалаьмате доккхийча карагӀдаьннарашеи чӀоагӀа цецвоах со».

Кхетадеш ма-хиллара, Гэлбрейт «индустриальни общества» «конвергенцей» авторех цаI хилара тарра капиталистически системагахьа ва цхьан даькъе формаш ярца из эргайоахаш тоара уйла дага а йолаш. Бакъда цо бӀаргаш дувшадац социализмана боккъонча карагӀдаьннача толамашта хьалхашка.

Американски промышленникеи общественни деятели Э. Лэмба иттлагӀча пхе шера плана мах баьб Советски Союза халкъашка дукха хӀама кхачийтара перспектива хилара тарра, цо аьннад: «Вай мехкий экономикана юкъерча башхалонех къаьгга хьадоагӀар сенах латт аьлча, из латт. планови боахаме болхлой низаши белали, кредиташи хьаяь продукции де лерхӀачунга хьежжа дӀанийсъю, Iилман тохкамийи юкъара экономика дегӀаяреи темпаш чӀоагӀа лоаттаю. Советски халкъа дахара хьал дӀахо айдаларга вугаргволча иттлагӀча пятилетка плана проекто бакъду из деррига а».

Социалистически производство тешшамеи кризисаш доацаши дегӀаахар, советски наьха бахара хьал-торои боарам хадданза айлуш хилар — из да эггара хьалха капиталистически мехкашкарча бакъдувчар белгалдоахар. «ТӀадоагӀача пхе шера СССР халкъа боахам дегӀабоалабара керттерча лостамаша, — аьлар английски экономиста Д. Пертона, — экономика дегӀайовлаеча, халкъа хьал-торо айеча Советски Союзо даьха башха-дика толамаш хьагойт».

ХӀаьта из тайпа мах беш йола моттигаш кӀезига яц. Из уйла йолаш ба доазол дехьара миллионаш прогрессивни нах.

Финансови олигархии цун идеологически халхархойи кхера а бу эгӀаз а кхувл цу тайпарча уйлаша, хӀана аьлча цар хьагойт социализма исторически тӀехленаш. Монополей пресса, радиоси телевиденеи нагахьа санна из бакъдеш бакъдолчунна из кхы а вогӀа да яхача принципагӀа гӀулакхаш а деш, харцхоамаш даьрен тийшача балхеи кампани шеръю моллагӀча тайпара дале а социалистически строй бӀехъе гӀерташ. Шоай цу балха керте уттаду цар советски халкъа карагӀдаьннараш харцдеи цох дола бакъдар къайладахьеи гӀертилга.

Наьха уйлаши дегаши тӀа-тӀа дукхагӀа шоай тӀахьожама кӀалхара дувлийташ, империалистически пропаганда гӀерт фуннагӀа-моллагӀа даь а капитализм бехказа яккхен коммунистически идеяш дӀайоаржаяра наькъ тӀа духьаленаш оттаеи. «Кепайоазан паргӀато» яхачоа тӀа а хьежадеш эхь ца хеташ бехказа йоах цар харцхоамий из гӀожал.

Шийна теркам тӀаозаш да хӀанзарча Нью-Йоркеи Лондонеи, Бонни Парижеи идеологически диверсей центраша йоаржаяьча антикоммунистически, антисоветски кампане Советски Союза социально-политически экономическии хьал юхьмачахьа даккха, КПСС ЦК-ас парте XXV съезда оттаьча проекта тӀара проблемаш харцахьа яха гӀертилга хьалхарча плане уттадеш долга. ИйслагӀча пятилетка итогехи 1976—1980 шерашкарча вай планехи кепа теха эрадаьнна даннеш дуваш буржуазни фальсификатораша дӀабоаржабу дуккха хьалха цергаш хоалаьча антикоммунизма штампий «теоретически» къе йолча багажах чӀоагӀале лувцаш цецвоаккхаш вӀаши тара бола оаташ. ХӀаьта малагӀча арсеналаца духьале е гӀерт уж социализмах долча бакъчунна наькъ тӀа?

ХӀанз, капиталистически экономике, США, Великобритане, ФРГ, цхьадолча кхыча мехкий боахам 1971—1972 шерашка хиннача боарамга тӀехьашка баьккха кризис хьайнача хана «Советий экономика кӀалйисай», «социализм вӀалла а эффективни яц» яхача хьалха бийцача фаьлгех хӀамах кхеташ вола цхьа саг тешаргвацар. Буржуазни дунена хала долча хьалаца дӀа а тарлуш, из идеологически лораераша шоашкара дага а лувцаш хьалха доах экономически халонаши кризисаши индустриально дегӀадаьккхача деррига мехкех доахкаш да цар социально-политически строяга хьежа доацаш. из хьал деррига дунен тӀа да яхаш.

«Экспресс» яхача еженедельника тӀа американски империализма Францерча гуччахьарча апологета Ж-Ф Ревела яздора коммунизмо капитализмо санна Iувцаш я цхьа «халонаш», яхаш. Из яхаш тӀатоха вицвалаьзар из, нагахьа санна капиталистически мехкаша шоай проблемаш къоастаяра реформаши шоаш эргадоахаш тоаделгеи плюралистическии либеральнии демократена чухь леладойя, социалистически паччахьалкхенаш доал дара къаьнара формаш лелае езаш я «экономически летаргия» цох дӀа а телаш. Иштта доацар тӀакхувсаш дувц «Вашингтон пост», «Ю. С. Ньюс энд Уорлд рипорта» оагӀонаш тӀа. Цул совгӀа, американски буржуазни кепайоазоно хьаьннад 1976 шу Советски Союза дегӀаяра шу а доацаш экономикана «стабилизаци» е «консолидаци» яра шу хургда, аьнна, «СССР экономикана стабилизаци» ярах «тӀайоагӀача хана пессимистически перспективаехи» цӀейхаштта дувц малхбузенгерманскии «Дер шпигела», «Ди вельта», кхыча цхьайолча буржуазни изданеша. МалагӀча Iовдалшта лаьрхӀа да из аьнна цецвалар мара кхы хӀама дисац.

Экономист хила везац кризис эггара хьалха производство кӀезигъяр, болх ца беш латта мощносташ дукхагӀа хилар, бе болх боаца нах дукхагӀа хи-

Муса Джалиль вар 70 шу дизарга

ЛЕРГВОАЦА ПОЭЗЕ ТУРПАЛ

Ткъаь итт шу совгIа ха яьннай Муса Джалила тIехьара стихаш йийка. Цхьабакъда, тIа-тIа чIоагIагIа хоз поэта - къовсамхочун низ бола оаз.

РСФСР Оренбургски области Шарлыкски района Мустафино яхача йоккхача хозача татарски юрта 1906 шера 15 феврале ваьв Муса Джалиль. ЗIамига волча хана дена тIеха хиннав из халкъа илли оаларашка, цар дувцарашка ладувгIара, малхбоалехьарча поэтийн татарски литература классикийн — Габдулла Тукаея Маджит Гафурен стихаш Iомаяра.

Харцахьа хургдар, нагахьа санна М. Джалила поэзи Малхбоалехьарча ширача поэзегара мара хьайолаеннаяц аьнна хийтача. Шеко яц, М. Джалила юххьанцара эстетически уйлаш, хетараш, идеалаш чIоагIъялара дIаяхача заман художественни опыто новкъостал даь хилар, цхьабакъда Джалила эггара хьалхара поэтически произведенеш духйийнна хьаст вахарах шийх боалл. Къонача поэта стихаш малха яьннай мехка вахаре хиннача доккхийча хувцамаша влияни ярах.

1925 шера Казане арадоал М. Джалила стихай эггара хьалхара сборник — «Барабыз» («Долх вай»). тIаккха 1927 шера Московски паччахъалкхен университета литературан искусстваи факультете деша вода поэт.

Университете дешаш ше воллашехьа а ВЛКСМ ЦК Татарско - башкирски бюро болх бу М. Джалила. «Кечкенэ иптэшлэр» (ЗIамига новкъостий), «Октябрь баласы» (Октябра бер) яхача журналий керттерча редактора декхараш кхоачашду, цу шерашка Москве татарий меттала арадувлаш хиннача «Коммунист» яхача газета литературан искусстваи отдела заведующи хул.

1935 шерагара 1939 шерага кхаччалца, Московски паччахьалкхен консерваторерча Татарски оперни студе литературни отдела заведующи а волаш, цо юкъарчал доаццаш дакъа лоац тахан лелае а йоагIаш Муса Джалила цIи лелаеш дола Татарски оперни театр хьалеча.

Шийтта шера Москве ваьхав М. Джалиль. Уж шераш поэта вахаре эггара беркатегIа хиннад. Москве хьакхеллай «Къилбаседе», «Зейнеп», «Иделера письмо», «Джим», «Директори малхи», «Джихан», «Письмош кхухьар», «Ильдар» яхараш санна йола поэмаш. Цу юкъа язъяьй цо ишттa бIаь совгIа литературно - критически статья а.

М. Джалила тIом хьалехьарча творчества корта ба 1948 шера Паччахъалкхен премин еина «Алтынчеч» яха драматически поэма. ГIаьрахошта духьала халкъо лоаттабаьча къаман-кортамукъален къовсама хетаяь я «Алтынчеч» яха драматически поэма. Татарски турпалча эпоса, халкъа легендайн дувцарийн ларда тIа язъяь я из. Цу произведене тIара керттера литературни турпал халкъ да. Халкъа сурт - сибатехьа бIаргагу вайна цу тIара хански бIуна духьала отта могаргдолаш бола бирса низ.

«Алтынчеч» сурт - сибато чулаьцад сага дега дикалахи куцахи халкъа хетараш. Шийтурпалеча - драматически поэмаца халкъо лерхIараш сатувсараш хьахьокха, халкъа идеалаш хьаелла вIаштIехьдаьннад М. Джалила.

Сийлахь - боккха Дай-мехка тIом болабеннача хана Татарски автономни республика писателий Союза председатель вар Муса Джалиль. Ше дехар а даь тIем тIа вода поэт...

ЧIоагIа низкъала тIемаш де дийзар М. Джалиль юкъе хиннача ШоллагIча ударни эскара. ФуннагIа даь а хIалакъе гIертар фашисташ Ленинграде болча наькъа тIа шоашта духьала лаьтта советски подразделенеш. «Отвага» яхача эскарерча газета корреспондент хинна Муса Джалиль 1942 шера Волховски фронте хала чов хинна а волаш моастагIчун бе вода...

Цхьабакъда, фашистски гIаьрахой кара ше волаш а герз Iодилладац Джалила. Фашистски концентрационни лагерашка подпольни группай сеть вIашагIъелларех цаI из хиннав. ТIема пленнешта юкъе пропаганда яьй Джалилеи цун новкъосташеи, фашизмана духьала къовсам лоаттабара тIахьехам беш йола листовкаш арахецаш хиннай. Уж деррига гIулакхаш цар вIаштIехьдахар бахьан долаш гIеттай гитлеровцашта тIема пленнех вIашагIъелла хинна 825-гIа батальон. Фашисташкара герз хьа а даьккха, белорусски партизанашкахьа яьннай из. Подпольни организаце членаш лийцачул тIехьагIа гестапо бе яхай Муса Джалила ше язъяь хинна листовкай оригиналаш.

Джалили цун цхьайтта тIема доттагIеи гитлеровски режима духьала тийша болх вIашагIбийхкаб аьнна суд а яь, 1944 шера 25 августе Берлине топаш теха боабаьб.

Цун поэтически творчества корта ба Моабитски набахта М. Джалила язъяь стихаш. «Моабитски тетрадаша» Шандор Петефи- Федерико Гарсиа Лорка, Юлиус Фучик санна болча гIорбаьннача художникашца цхьан мугIаре дIаоттаваьв М. Джалиль.

А. МАХМУДОВ.

Казань.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

* Муса Джалиль (Муса Мустафович Залилов) ваьв 1906 шера 15 (2) февраленОренбургски областерча Мустафино яхача юрта, къеча ахархочун дезале.

* Ялх шу даьнна волаш юртарча мектебе деша вахав Муса, хIаьта дечал Оренбурге баха баьхкачул тIехьагIа Хусаиние медресе юххьанцарча классашка ихав. 1921 — 1922 шерашка военно - партийни школе, татарски халкъа образоване институте дешаш хинав. 1925 шера Казане чакхъаьккхай цо татарски рабфак. 1927 — 1931 шерашка чакхъаьккхай поэто Московски паччахьалкхен университета литературни факультет.

* 1919 шера белогвардейцаша гобаь латтача Оренбурге комсомоле вода М. Джалиль. 1920 шера партийни организаце заданех ше ваьча юрта комсомольски ячейка вIашагIйол цо, тIаккха Муса цун секретарь а хул, цул тIехьагIа из комсомола волостни комитета членалла а хорж.

* М. Джалила эггара хьалхара «Ираз» яха стихотворени кепа теха араьннай 1919 шера «Кызыл юлдуз» («ЦIе седкъа») яхача Туркестански фронта Политуправлене арахецаш хиннача газета тIа. Цу стихотворене тIа а цу шерашка язъяьча кхыча стихаш тIа а къонача поэто хестаьй турпалал, революце массаргIашта духьал къовсам лоаттабе кагирхой тIахьийхаб.

* 1925 шера Казане арадаьннад Джалила хьалхара поэтически сборник «Барабыз» («Долх вай»). Цу тIа изду поэто революцех, социализм хьалъярах, вартехи комсомолахи.

* МГУ дешаш волча хана «Кызыл бэлэкле» («ЦIена бIаьхло») яхача журнала редколлеге член а Наркомпроса къамий меньшинствай отдела ВЛКСМ ЦК татаро - башкирски секце викал а хиннав Джалиль, хIаьта пропагандистски болх а баьб цо.

* 1929 шера МГУ парторганизаце Коммунистически парте членалла дIаийцав студент Муса Джалиль. Цу шера Москве татарий меттала арадаьннад цун «Новкъоста» яха сборник. 1933—1934 шерашка татарий меттала Казане арадаьннад цун керда ши сборник — «Орденаш лелаю миллионаш», «Стихаши поэмаши».

* 1935 шера Москве эггара хьалха эрсий меттала арадаьннад Муса Джалила стихотворенеи сборник. Цу тIа я дукха йоккха йоаца поэмеи 18 стихотворении.

* Муса Джалиль — татарски опера вIашагIъелларех цаI ва. Московски паччахьалкхен консерваторерча татарски оперни студе литературни дакъа заведующи волаш (1935) Джалила дукха къахьийгад хургдолча татарски театра къаман репертуар вIашагIйоллаш.

* 1939 шера Казане дIаваха дукха ха яллехьа Татаре писателий Союза беххтоккаме секретаралла хержав Джалиль.

* Сийлахь - боккха Даймехка тIом болабеннача хьалхарча деношка деза арме хиннав Муса Джалиль. Волховски фронте политрук волаш салташта юкъе боккха кхетама болх баьб цо, моастагIашта духьала къиза къовсам лоаттабе бIухой тIахьехаш стихаш язъяьй.

МУСА ДЖАЛИЛЬ

СА ИЛЛЕШ

Аз сай дег чу кхедаьд шун овлаш.
Зиза техе шо са мехка декалаш.
ПаргIато, дега йIовхал мел я
Лаьтта шун даха, дела йиш я.
Аз дIаеннай шоана сай дега йIовхал.
Сай сийрдача бIаргий къайле, оамал.
Шо дIадоале — со лергва, вицвенна,
Шо дахе — со а вахаргва, гIозваьнна.
Сай къаман, сай дега оамал кхоачашъеш.

Аз шо дег чу леладьд цIи ца йоаеш.
Сай доттагIий аз иллещца хестабаьб.
Дуккхаза а иллеша къиза моастагI эшаваьв!
Эсала гIулакхаш, доастама иразъ
ХьагIа ца ийдеш, со царех вел.
Шун духьа со дунен чу венав,
Аз еррига дега йIовхал шоана дIател!
Са дог тIеххьара детталуча хана.
Цо ший цIена дув кхоачашберзба.

Иллещца аз массаза Даьхе хестаяьй,
Тахан а цунна вахар дIадала аз чIоагIо яьй.
БIаьстан йIовхал дика йовзаш.
Даьхен тIем тIа аз иллеш даьхад.
ХIанз аз сай тIеххьара илли доаккх
МоастагIчун дие сайна тIа гуш.
Мукъале йовзийтай сона иллеша,
Деналца вала веза йоах сога цар.
Адамашца, иллещца хиннад са вахар
Къовсама илли хинна дIаоттаргда
. Са валар.

ГIалгIай меттала яьккхар ЯНДИЕВ ДЖ.

НАБЕРЕЖНЫЕ ЧЕЛНЫ (Татарски АССР). КамАЗе чуйнна хьалъеш латт керттера сборочни конвейер.

Ший йоккхалга а автоматизаци яра боарамашка а диллача мехка кхы йолаш яц Камски автозавода керттерча конвейера нийсса яр.

СУРТА ТIА: керттерча конвейера оборудованена монтаж еш боахк мастер Виктор Готников (аьрдехьарвар), слесарь Владимир Воложанин.

Е. ЛОГВИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

Парте XXV съезд хула шу къахьегама толамашца белгалдаккхара деррига низаш тIадерзадаьд Урус-Мартановски района «Горец» совхоза хьайбаш леладераша. Доакъар кхоачамболлаш Iалащде низ кхаьчабеце а шура дукхагIа яккхара наькъаш лахара уйла тIаяхийтар. Резерв цаI яр: доакъар доврдлоацача тайпара, хьайбана дегIах латаргдолча тайпара дIадахийтар. ХIаьта из ферма хIара болхлочох тийша дар.

Эггара хьалха дIадодача доакъара учет нийса лелаелга вIаштIехьдаьккхар. ТаразагIа озаш дIахец доакъар. Долаш дола доакъар дерригача Iан хьожа а даь рацион оттайир специалисташа.

— ДIадахача шера шортта доакъар долаш из кходелга кхы теркал ца деш хиннача хьайбаш леладераша хьалха санна шортта доакъар дIадехкар юххьанца, — йоах бригадира. — Доакъар кходарга уж баха хала дар. Доахан чусоцадаьча хьалхарча деношка беррига вIашагIтеха къамаьл хилар тха. Цхьаккха дош тесса ца дуташ, бокъонца уйла тIа а йохийташ, массане дакъа а лоацаш къамаьлаш хилар. Цул тIехьагIа хувцаелар наькха уйла. ХIаравар шийчуучастка тIа да хинна дIаэттар. ДIадодар а цунах хьахулар а фуд довра. ДIадахача шера хинначул лакхагIа ба ферма хьайбаш леладерий хьокхам. Дийнахьен буси соахка Iай юкъера деьрхIача кхоабача цхьан Iаттагара пхиъ килограмм мара йоаккхаш ца хиннача хIанз ялх килограмм шура йоаккх.

— Цо хьахьокх доакъар геттара дукха дене а, — йоах ферме хьалха латтача Шеча Байракха орден лелаеча доярка Темирбулатова Пияс, — шура кIезиг ца яльйта йиш йолга. Сона хетачох керттердар саго ший декхар дизза кхоачашдар да, хIамах дог лазаш, долчун хьурмат деш хилар. ХIаьта из тха ферме долаш да.

Укх шера хьайбаш дика Iангардахвра тIехьа яьржача социалистически яхье дика хьокхамаш даьхад ферма коллективо. Хьайбаш чусоцадаьча бiиь бетта толам баккхарах ферма коллектив республика Сийлен доска тIа дIаязъяьй. Цу хьокхамаша кердача толамашка бовла бIу болийтар хьайбаш леладерий. ХIара дийнахьен буси ферма коллективо 1250 килограмм йоахк паччахьалкхенга. Из соахка укх хана хинначул 400 килограмм дукхагIа я. Ферме болх беча доярксех итт квартальни план кхоачашъе гарга я.

Шера хIара кхоабача Iаттагара планагIа 2 эзар килограмм яккха езача 2100 килограмм шура яккха социалистически декхараш тIанйцад ферма коллективо. ХIанзле кхо бIаь совгIа килограмм яьккхараш ба доярхашта юкъе.

Ферма болхлой хьинар айду шерра яьржача социалистически яхьо. Из наьха уйла къахьегама тIаерзаяра наькъагIа лелаю. Ше леладеча доахах хIаранегара 400 килограмм гаргга шура яьккхай хIанзале Темирбулатова Пияс. Кхо бIаь килограмм гаргга я Абдурахманова Айзай групперча хIара ЧIатто еча шура.

— Дика новкъостал хилар тхона, — дог гIоадаьнна йоах А. Абдурахмановас. — укх шера доакъара цех ярах. Цу чу Iанарца кIаьлдеш доакъара фосфат, хIара Iатта 50 грамм кхоачийташ карбомид тохаш чах хулар кийчду. Из дика дуъ доахана, хIама юхе йитац.

КПСС Центральни Комитета проекто дегаш айдаь къахьегача ферма коллективо дош деннад парте съезд хула ди хьатIаккхоачаш шин бетта планал совгIа 12 тонн шура паччахьалкхенга йохка. Цунах хIанзле 10 тонн ехкай.

Т. АРЧАКОВ.

СИХА КIОАРГЛУ БУРУВ

Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК сацмажоп а луш Старогрозненски бурув тохара балхий управлене коллективо социалистически декхараш. тIанйцад укх шера хьалхарча шин бетта план 24 феврале кховчаш а еш, планал совгIа 150 метр бурув тоха, материалашта кхом барах 20 эзар сом пайда бе, къахьегама овсарле цхьа процент лакхъе. Из да цар парте XXV съезда кийчлу къахьегама совгIат.

Мишта кхоачашду бурувдеттараша шоай декхараш? Январь бетта план 109,6 процент кхоачаш а еш, планал совгIа техар 116 метр бурув. Февраль бетта кхы дикагIа къахьег цар.

Хьалхарча ялх дийнахьи бурув 461 метр бурув а тохаш заланел совгIа техар 101 метр бурув.

Къаьстта болх дика лел бурув тохара балхий управлене парткома член Кротов Георгий Степанович керте латтача бригаде. Февраля хьалхарча ялх дийнахьа цо техад 96 метр бурув, бетта планагIа тоха дезаш дар 120 метр долча. Скважина йоаккхача тохаш дола бурув 4729 метр кIоаргденнад проектагIа тоха дезаш дар 5000 метр долча.

Бурув тохара сухал лакхъярах, химически реагенташ, электроэнерги кхоярах бурув тохача инструментех бизза пайда эцарах укх шера 15 эзар сом пайда баьб цо. Бурув тохарен спуско - подъемни операцеш чакхъяхарен хIара сменагIа нормаш тIеххоачашъю бурувдеттараш Мучаев Iабдулла, Захаров Александр, Кудлай Александр керте латтача сменаша.

А. ТИЩЕНКО.

Социализма мехкашкара хоамаш

ЦХЬАНА ЛЕЛАДЕЧА ГIУЛАКХИЙ ДОАЗОНАШ

Монгольски Халкъа Республика арахьарча экономически бувзамашка керттера моттиг лу СЭВ-а дIазонел чухьа цхьана леладеча гIулакхашта. Социалистически экономически интеграце новкъостал ду хIамаш кхоллаш дола Монголе низаш сихха дегIадоаладара, цун экономика дегIадаьхкача социалистически мехкий боарамга кхоачаеш айяра.

Интеграционни процессаш дIахо дегIайоалае лерхI кердача, ялхатIча пятилетке. ДIадаха шу чакхдоалаш Улан-Баторе хиннача Сийлахь-йоккхача халкъа хурала V сесси МНР Министрий Совета Председатела заместитела, Госплана председатела Д. Содноиа, 1976 шера МНР халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен плана хьахьехьа яьча доклада тIа белгалдаьккхар, Советски Союза новкъосталца доагора-энергетически, йаьгачаз кхачан промышленноста ирташ предприятеши юрта боахама объекташи дIахо хьалъергхилар с хьалъе йолаергхилар. Йоккха агропромышлении комплекс хьалъера новкъостал дергда Болгаре, телат ю завод хьалъяра — Чехословаке. Дукха предприятеш хьалъергъя ГДР-еи ПНР-еи новкъосталца. ДIахо дегIайорлае лерхI министерстваша, ведомстваша, Iилман культуран учрежденеша юкъарчал доаццаш бувзамаш леладар санна йола социалистически интеграце ловрхIаме форма а.

А. ЧЕРНЕЦКИЙ,
АПН соб. корр.

Улан-Батор.

●

«ЗГОДА» КХО ПРОФЕССИ

«Згода» — Свентохловицерча технически оборудоване заводо — халкъа боахама лоархIамегIарча кхаь даькъа — кемаш деча, кIора промышленноста, гIишлошъяра — эша машинаш хьаю. Цун деррига 137 шерара истори хьадоагIача хана заводе хIанз санна чIоагIа цIаккха а лакхъеннац производствои къахьегама овсарлеи. Соахка 1974 шерарчул 30 процент дукхагIа кемай двигателаш арахийцар «Згода». Ахаш совгIа дуккхагIа хьаю гIишлой индустрена еза-йоккха прессаш. Масала, дукха ха йоаццаш вIашагIъелла яьлар 7400 тонн давлени йола гидравлически пресс. Советски цхьан заводе болх бергба цо.

Вешта, «Згода» керттера «экспортни» специальность — юкъера низ бола кемай двигателаш хьаяр. ДIахо йодача хана доазол дехьарча рынке иштта вытяжной вентилятораш а еза-йоккха прессаш а кхухьийтаргъя предприяте. Советски Союзера, Швецера, Швейцарера заказаш ух Свентохловице.

Iилма-тохкама центр вIашагIъеллай заводе. Цун бе-беча секцешта кулгалдеш ба опыт йола специалисташ. Цигтача хьахул конструкторски идееш, керда технически решенеш.

Юзеф ЯНИК,
польски журналист.
(«Интерпресс» — АПН).

Варшава.

●

ВОШАЛ ТЕССАРАШ

ВорхI эзар километр хIана яц аьнна я Карл Маркс-штадтан Иркутскан юкъе. Цхьабакъда гаьнало новкъарле яц ГДР-ера город СибарегIарча городаша дукха шераш хьалхагIа деза говза ювлийташ дола айхха доттагIали цхьана леладу гIулакхаши леладара. Масала, Иркутски политехнически институтон Лакхерча технически училищон дIа-юха ийду Iилман балхаш, хIаьта опыт дIа-юха ийю Иркутск-сортировочни локомотивни депо ремонтникашеи машинашка-ремонтни заводерча немецки коллегашеи. Каст-каста культурни обменаш а ю. Иркутянаш чIоагIа хоалуеташ хьийжар «Ленин Германе», «Ленина идееш ГДР-е чакхъяьхай», «Карл Маркс-штадто моаршал тел Иркутскага» яхача выставкашка. Карл Маркс-штадте оттаяьр «Са СибарегIе», «Ленина лагадаьллар кхоачаш хилар», «Социалистически Иркутск» яха выставкаш.

Карл Маркс-штадтан юкъе уоагIдаха латт советски скульптора Лев Кербела хьадаь, Карл Маркса дегIа монументальни памятник. Цу памятника кора вошал долча городе бахача наха совгIата хьалелаьрхIар горожанаша дукха ха йоацаш. Иркутскана юкъе — Карл Маркса цIи лелаеча проспекта тIа хьалъоттаергъя бронзови скульптура.

(АПН).

Берлин.

●

КХАЛНАХИ ХУДОЖЕСТВЕННИ ТВОРЧЕСТВОИ

Творчестваиа юкъе статистика кефттера хила йиш яц. ХIаьта а цифраш юкъе ца йоалайнча-м укхаза а варгвац. Болгарски художникий Союзе кхалнах 26 процент ба. музыкальни деятелий Союзе — 43, артистий Союзе — 38, архитекторий Союзе — 32, писателий Союзе — 11, кинематографистий Союзе — 12, композиторий Союзе — 17 процент.

Кхолламаш деча кхалсаго, духовни художественни беркат кхоллачо шийтворчествана юкъехуха эггара актуальнегIа йола проблемаш. Тха писательницаш, художницаш, композитораш, машара, прогресса, ираза, хозалахи нийсхоиахи дизза долча вахара тIехьа латт.

Болгарски кхалсага, моллагIча кхалсага а санна, ший массаза а болаш болча чамацея дег чу йоаллача хоза мел дар эвача уйлашея къаьстта чIоагIа холу шийна тIера искусства влияни а цунца бувзам боацаш ше Iе ца лун хилар а. Цу гIулакха чIоагIа хьашт долаш я «ХIанзарча обществера искусство» яхача социологически тохкама дашеш. Шоай культурни салоIам укх тайпара нийсбе ловра кхалнаха: ахаел дукхагIа бараштa музыкага ладувгIар, книжкаш дешар дикагIа хет; вокхарна — фильмашка хьежар, театрашкеи выставкашкеи ахар.

Социализмо кхалнаха торо лу шоай творчески низаши кхетами магIарра хьахьокха, цудухьа уж цу торонех бизза пайда эца а гIерт.

Людмила ЖИВКОВА,
НРБ Министрий Совета искусстваи культураи дешашта йолча Комитета председатель.
(София-Пресс — АПН).

лар. къахьегамхой бахара хьал лохдалар долга ха. Капиталистически мехкашка из ишта да а да. Бакъда вахаре хулаш долчун мах бе ховш волча хIара сага хов советски экономикаца цхьаккха а хIама доагIаш из доацилга. ДIадахача пхе шера из дегIанхай КПСС XXIV съезда Директиваша маяххара лакхачеи чIоагIачеи темпашка. Промышленни производства объем 43 процент дегIаера. хIаьта технически прогресс дукхагIча даькъе хьагойташ йолча отраслешка 1970 шера 31 процент хиннача 1975 шера 36 процентага кхаьчар. Потреблененеи накопленененеи дIайохийта къаман доход 28 процента дегIаера. Цунца цхьана дагакхаба деза тIакхийттача хIара процента тIехьа хьалхарча шерашкарчул дукха а дукхагIа продукци, товарех доахка керда пайданагIа дола дикала хIамаш латтилга.

КПСС ЦК декабрьски (1975 ш.) Пленумо нийсагIча пятилетка итогий мах беш йизза бокъо а йолаш белгалдир советски халкъо дIахьалхашкахьа дика гIа баьккха хилар. Общественни производство тIаккхетара дукхалга диллача из пятилетка СССР исторе чухь дикагIйола пятилетка яр. Вай Даьхе кхы а йIаьхегIа, кхы а из болашагIа хилар.

ДIаяхача пятилетке карагIдаьннача доккхийчарех кор гIортолга а еш, КПСС ЦК хьалха даьхар кхоачашдулургдола экономика халдаьза дIахо дегIаккхувлара декхараш. Гоамал йоаллача антисоветизмо мара бувца йиш яц цунна «стабилизаци» ю яха оапаш, е вешта аьлча 1976 шера из цхьан метте латтаргхиларах.

ИттлагIча пятилетка шерашка промышленни продукци арахецилга 35—39 процента дегIадоагIаргда, цунца производства средстваш хьаелга 38—42, наха эша товараш — 30—32 процента. ХIаьта из да промышленни продукци юкъера лаьрхIача шера тоъал сихен тешшамен дегIайоагIаргйолга. Уж темпаш дIаяхача ханаца нийсдича цхьадолча даькъе лохьялар цхьаккха а хIама доагIаш дац «консолидацеца». Из вай халкъа боахам дегIабара лостам хувцабаларца дувзаденна доацаш, хьаяь яьннача мощностей эффективность геттар чIоагIа айяраца, хьаеча продукце дикал лакхъярца дувзаденна да.

Буржуазни пропагандисташ аьлдит ца дуташ Iац советски юрта боахам «фу дергда ца ховча» хьатIакхаьчаб яхаш, цу тIа цар провокационни хабирташ доаржаду лаьтта леладера коллективни форма ше хьахьекхад частнокапиталистически фермерски боахамца, кхыметтел къаьсттача ахархочун боахамца нийсйича лелае мегаргйолаш йоацилга, яхаш. Бакъда белгалдича кхоачам ба, из къьнара фаьлг фальсификатораша вIалла дага ца дохийтача бакъдараша а харц беш хилар. 1928 шера дена нийслагIа пятилетка йоладалча вай юрта боахама продукци (вIаши нийсдеча маьхашца) кхоза гаргга дукхагIа ма-хиннайи, цу отрасле болх бераш 3 эзанел совгIа кIезигбенначa хана. Лаьтта леладеча коллективни боахам хиннабецарe селла дегIаба йиш хургъяцар из боахам.

ТIеххьарча пхе шерах ши шу, къаьстта 1975 шу, хаоттамга диллача ватув боацаш нийсделар. Цо вай юрта боахам дегIабар юхатеха дале а дIахьалхашкахьа бахар юхасоцадаьзар. БархIлагIча пятилеткаца нийсдича шера юкъера лаьрхIача юрта боахама валови продукци йоаккхилга 13 процента дукхагIа хилар, хIаьта шера юкъера лаьрхIача даьккха ялат 180 миллион тоннал дукхагIа хилар. 1971—1975 шерашка юрта боахам дегIабоалабарга 131 миллиард сом дIадахийтар. Шерра дIадихьар лаьттанлта механизаци, химизаци мелиораци елга. «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттерча лостамаша» оттадаьд юкъера лаьрхIача шера валови ялат доаккхилга 215—220 миллион тоннага кхачийта, хьувкъам лакхеи тешшамеи хулга Iалаш а деш, цунна тоъал тIоадал йолча районийн хиш тIадохийтача майдайи зонашка тешшаме ялат гулдара чотах а. Лаьтта леладара дIахо интенсификаци елга Iалашду колхозийи совхозийи материально-технически база дIахо чIоагIъярца. Царга кхоачаргъя 1,9 миллион трактор, 538 эзар ялаташ чуэца комбайнаш, дукха кхыйола машинаш.

Уж деррига бакъдараш буржуазни фальсификаторий бIарг тIа ца отташ «дикал». Цхьабакъда йовнаш я антикоммунистически экспертa цхьаь цаI статья «колхозий эффективность лоха хилар» бакъде гIерташ СССР-и США-и кхыча мехкашеи хьувкъам тайп-тайпара хилар ца дуташ. Советски Союзе хIанзарчоа США-чул хIара гектара тIара боаккха хьувкъам юкъера лаьрхIача кIезигагIа хилар модз дуаш санна хоза хеташ белгалдоахаш, социализма моастагIашта йищлу цхьайола лоархIаме факташ. ДIабахача тIемо вай мехка юртбоахама производствана хала тIехьале кхачийтача, бIаьшерашка лаьтта леладьча Iалмате йоккхача территоре тIа цун материальни база цIенъяь хIалакъяьча хана, США фермерий цхьа боахам бохабанзар. Цу тIа а лоархIаме эша деза Iалама-географически хьалаш а. Цар юртбоахама производствана бу Iоткъам бизза юкъера баккха йиш мачай. Ховш да США къилбаседера доазув 50 параллела лохехьа, вешта аьлча Киева, Харьковна, Карагандана къулбехьа долга, хIаьта къулбехьладар — 30 параллела, Каира боарамен Афганистана лохехьеи, хIаьта Советски Союза ах гаргга майда улл 60 параллела къилбаседагахьа, Ленинграда къилбаседагахьа. ХIаьта цхьатарра хьалаш хьанийцача Украина, Краснодарски края, кхыча областий дуккхача колхозашеи совхозашеи гектара тIара 40 центнер ялат доаккх — США-чул дукха дукхагIа, американски фермерий боахам чIоагIа механизаци химизаци яь боллаше а. Бакъда ха эсхьа йоаелга хургдар уж бакъдараш реакционни буржуазни кепайоазон тIа лаха велча.

Антисоветизма арсенале йолаш я кхы цхьаькха доацар тIаккхувса штамп — СССР-е наьха хьашташ «теркалдац» яхилга. «Ю. С. Ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнало чIоагIа хала хеташ санна дувц 1976 шера наха эша товараш 2,7 процент мара дукхагIа хургдац яхаш. Французски «Экспресс» яхача еженедельника, капиталистически мехкий информаце цхьайолча кхыча органаша шоашта ховшие а хаццахьа доах 1976 шера «А» группа — производства средстваш арахецаргдолча — сихагIа дегIаяр оттадаь хилар. Цхьан оагIорахьа, йоах фальсификатораша, советски халкъа Iаткъаргда «еза промышленность керте оттаяр», хIаьта вокх оагIорахьа — цу наькъо хьахьокх кхохкам кIаьдбара барт барца СССР Малхбузен «фелал йоае а шоаш «агрессивни» де лерхIарий база чIоагIъе а гIерт» яхаш язду.

КПСС XXIV съездо тIайийна машара Программа толаме чакхъювлаш хилар дерригача чакхъювлаш дика хеташ да. Бакъда империализма агрессиви гIозараштa хьалха а санна хьашт долаш да «шийлача тIема» хьал. Советски Союза арахьарча политика наькъа тIагIертилга чакх а ца доалаш уж шоай бIеха гIулакхаш кхычa тайпара чакхдаха гIерт, цунна лаьрхIа СССР-о юха а «еза промышленность керте оттаяьй» яхача оапех пайда а эцаш. Бакъда укхаза а фальсификаторашa шоай хIама де низ кхоачаргбоацилга хьахьокх «Б» группа» айяра бола вай парте никъ хувцалургболаш бац. Цу хьакъехьа дукха хIама даьд нийслагIча пятилетке: наха эша предметаш хьадар 37 процента айденнад, царца культурно-бытовни боахаме эшеи товараш — 60 процента. ХIанз декхар оттаду изделий дикал дикка лакхъе. Из кхоачашлара лерхIаш да предприятеш технически эргаяхарен реконструкци ярен, оборудоване на модернизаци яра, керда, балха овсарле лакха йола технологически процессаш производствана комплексни механизаци автоматизаци яра средстваш юкъейоалаяра ларда тIа яйгача промышленноста балха эффективность чIоагIъелга Iалашде.

Уж чоалхане декхараш кхоачашделга Iалашдулургдац «А» группа отраслешка мара, хIаьта производство тIа-тIа дукхагIа структурни хувцилга дIа а дех. ХIаьта бIарчча хьаийнача пхе шера яйгача промышленносте 26—28 процента дукхагIа продукци арахеца лерхI.

Советски обществаиа къаьгга ховш да де лерхIараш. Царга кхачара хьаяьй чIоагIа экономически, социально-политически идеологически база. Коммунизмага долхаш нийслу халонаш, чоалхане проблемаш. Вай парте, цун ленински Центральни Комитето объективни самокритически анализ ю цар, уж къоастаяра наькъаш белгалду, мехка общественни дахара деррига доакъошка дIахо процесс хулга Iалашду.

ХIаьта буржуазни фальсификатораш — уж духьал критикаш хинна Iац, уж социализма дукхьалара идейно-политически моастагIий ба. Дерригача адамлен хургдола вахар гоама дола уж моллагIа а харцдар дувца кийча ба. Бакъда истори сонаде йиш йолаш дац. Тахан дуэца харц хабараш нувхаш кхувсача яьшка чу кхуэс. ХIаьта дуней тIарча дерригача прогрессиви низаша лоархIаш а дет тIара тIаэцаш ба коммунизм хьалъяра, лаьттан тIара машари халкъий доттагIали Iалашдара тIаберзабаь КПСС леррагIа дIахьош бола никъ.

Г. ХРОМУШИН,
профессор, экономически Iилмай доктор.

Доахан детта установка

Е 2000 Iатта йола хIанзара доахан детта установка Денкерицерча (ГДР) межкооперативни объединене шурий ферма доалахьа я. Из лелаеча коллективо, кхаь сменагIа болх а беш, Карл Маркс-штадт округе эггара лакхагIа дола производственни хьокхамаш даьхад.

АДН — ТАСС сурт.

БЕРИЙ ЙОАКХО ЯРА

Укх деношка республика Министрий Совете кхелстарий гІулакхашта йолча комиссе шерра заседани хилар. Комиссе балха юкъе дакъа лаьцар республика районо заведующеша, горкомийн райкомийн секретараша, кхелетарий гІулаккашта йолча районни комиссе председателаша, прокуратура, халкъа судий, милице берий цІен викалаша, республика чухьарча гІулакхий отделий начальникаша.

Заседане доклад йир республика чухьарча гІулакхий министра заместителa Ш. Х. Могушкова. Докладчико белгалдаьккхар кхелетарашта юкъе тІахьожам боацаш айла юкъе делар, бокъонаш телхаяр, зуламаш дар ца хилийтара болх республике массанахьа а таханарча дено дІадехкача тайпара лелабеш ца хилар. «Хала» оалача берашта кхетам балара болх ма-боаггІа лелабац Шалински, Шелковской, Назрановски, Гудермесски районашка.

Заседане къамаьлаш дир НГІАССР Министрий Советерча кхелстарий гІулакхашта волча бехктокхамеча болхлочо М. П. Никифорова, Шалински районни чухьарча гІулакхий отдела начальника М. Даргаева, Октябрьски района кхелетарий гІулакхашта йолча комиссе председателанов. Корнограя, Сунженски райОНО заведующе В. С. Омельчука, республика спорткомитета председателa Б. О. Гайсанова, республика прокурора гІонча нов. Шериповас, ВЛКСМ обкома секретара М. О. Холохоева.

Республика хагирхошта юкъе беш бола кхетама болх тоабара тІаберзабаь соцам тІаийцар заседане.

Б. ДЕМЕНТЬЕВСКИЙ,
милице капитан.

Доазол дехьара

КПСС XXV съезда накъадолхаш

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ АРАХЬАРЧА ПОЛИТИКА ЛАРД

Дерригача прогрессивни адамаша дег тІара къобалду дерригача дунен тІарча халкъашта юкъе вІаши дагардар кхетадарен цхьана гІулакхаш лелаларен хьал чІоагІдара тІадерзадаь советски халкъои Коммунистически партеи ІалаьматечІоагІа хьега къа. КПСС XXIV съездо кийчъяь машара Программа ларде улла вІаши дага а даьша оттаяь арахьара политика чакхйоахача Советски Союзои социалистически содружества кхыча мехкашеи хадданза къахьегар бахьан долаш машар юха оттабаьб Къулба-Малхбоален Азе, кхохкам кІаьдлуш боагІа Гаргарча Малхбоалехе. Нагахьа санна Европах лаьца аьлча, укхаза эгтара хьалхха белгалдаккха довгІа кхерамзлени цхьана гІулакхаш лелаларен дешашта йола Совещани толаме чаккхъялар.

Цхьабакъда кхохкам кІаьдбара моастагІашa герз Іо ца диллалга вайна хоаш да. СССР-ан дегІаухача мехкаштен юкъе цхьана леладу гІулакхаш толхаде гІерт уж. Хари хоамаш дара кампани йоаржаяьй империализмо. Вешта, мала Іехавергва империалистически пропаганло шийтара хьадага а лувцаш арадоахача хабараша? Вахаро геттара дика тешал ду къонача шоай лоІамеча паччахьалкхенашцара Советски Союза бувзамаш чІоагІлуш хилара.

«КхоалагІча дунен» 47 мехка СССР новкъосталии хьалъеш латт 900 промышленни предприятин объекти, хІаьта церех йиъ бІаь совгІа яраш хІанзале болх бе йолаялийтай. БІаьш советски преподавателаш ба дегІаухача мехкий кьоначa поахала хьехаш, СССР дешара завеленешка эпанеш Іомаю Афрекерча, Азерча, Латински Америкерча эзараш студенташа.

Вай мехкий халкъаша чІоагІа мах бу социалистически паччахьалкхенаша деча новкъостала. Цхьана да вай машара тІехьарча къовсамхой мугІаре — Советски Союз кортте латтача боламе.

Машара тІехьара болам са мехка бахача наха могабаь на Іеш, правительства хьаллоацаш а ба. Цунна тешал ду, машара тІехьарча малийски Болама председателалла къамви кортамукъален ТІема комитета массазара секретарь Филифин Сиссоко хержа хиларо. Малийцаша де а доагІаш доккхал ду, 1973 шера июне Малхбузехьарча Афрека машар безача низий эггара хьалхара конференци Бамако хийна хиларах а Мале викал Москве хиначa машар безача низий Дерригдунен конгресса кулгалдеча органе хержа хиларах а.

Ца оалаш Іелаш со КПСС ЦК Генеральни секретара Леонид Ильич Брежневна Ф. Жолио-Кюре цІерагІа «Машара доцо медаль» — машара тІехьарча дунен халкъашта юкъерча болама сийлахьа совгІат далар — из Советски Союза Коммунистически парте арахьара политика дерригача халкъаша къоабалъяь тІазцери цун чІоагІа мах бари хиларах.

Машар — дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбар духьа, политически кхохкам кІаьдбарна цхьана тІема кхохкам кІаьдбар духьа, герзаш кІезигдари герз дІадаккхари духьа лерраагІа къовсам лоацабеча Советски Союза Коммунистически парте керттера йоакхо. Советски халкъа ловр хьа а хьокхаш. КПСС ховдамболлаш духьала я дунен халкъашта юкъера хьал миччa бесса гІийрта а кхохкдалийта гІертарашта. Из дика хов цІена дог уйла долаш болча наха.

Съездаш хулча Кремлевски Дворецe кастта болх дІаболабергба КПСС XXV съездо. Афрека дог тийша я: цун решенеша аьттув боаккхаргба кхохкам кІаьдбара гІулакх дІахо дегІадоаладарен юха дардоацаш хилийтарен. дерригача дунен тІа машари кхерамзлен хилийтара.

Гаусу ДИАВАРА,
«Мали—СССР» яхача доттагІала общества генеральни секретарь.

ДАЬРДА ЛАЬТТА

Сатоссаш сатийна аре. Малхбоалехьара сигале цІийяла йолаеннай, керда ди хьатІаьдоагІилга хайташ. Камау ахча ах гІайрен цІи лелаеча Къулбехьен Вьетнама цу мийнига массехк шу хьалхагІа дІамаьлха эггара хьалхарча дІанараша сийрдадоахар листача манигрови гаьний баьццара гІа, хьалбоалаш латтача маьлха гІаддахе, ловзалаьле цІувзаш хулар цу гаьнаш тІара оалхазараш. ХІаьта хІанз сатоссаш хилча безаме доаца сурт хьаделладу. БІаре ма кхоачча дІаяла баьций кІотаргашта тара йола, юкъ-юкъе гучайалха лаьттан кІаьдаша чагарг яьлча санна хетийташ йола ерзана аренаш. Вьетнамцаша «американски буц» оал цунах. ТІемо къахетам баьбаш наггахьа мара йоаца гаьнаш ягІача хьунех, хоза ялача юртех, йІаьхийча сома бешамех.

...1969 шера дар из. Малх хьежаш къаьга денача цхьан дийнахьа урсаца санна хоаладиб Камау яхача ах гІайрен маьрша сатем американски тІема самолетий увгІаро. Лохбоина боагІача фегарча къушта тІехьара дІаьхха кІайбесса цІог шорттига феца дІа-юха а даржаш гаьнашта ІотІадужар. Цкъа санна дукхаза а хулар цу тайпара сурт.

Массехк ди даьлар. Листа маигрови хьу, баьд а йийрза, елча санна латтийсар, хьийза ерзана ткъовронгаш сигаленгахьа урагІа а ерзаяь. Шоай бІехa гІулакх дир дохьаж доаллача химикаташа. Юкъ-юкъе тамашийна бІаьчча диса гІа баьдеча Іаттаашта юкъера сийрда кІаьдаш санна белгалдувлар.

Цхьабакъда из шоаш даьр кІезига хийтар американцашта. Кортамукъален низий отрядаша шоашта дов дар кхераш — екъача хьунагІа а ма корайоагІаргйий таба моттиг. — Іалаьмате йоккхий бульдозераш тІаэзар цар укхаза, парца, юххе йиса га а хоарцаеш. Іошаьрдир лаьтта, хи хьаосамаш, аьлеш. Цар йохайир юрташ, хІаьта Къулбехьен Вьетнама кортамукъален низашта новкъостал ду аьнна хеташ шоаш дегабуам беш бола цига баьха нах дІабигар. Самолеташ тІара «американски баьца» фу дІатессар лаьтта. Йокъал леттача сезонашка тІайоагІар вертолеташ, лаьтта гІолла дІамехкадора эзараш голлонаш бензин. Иштта хулар шерагара шу массаза доал. Укхаза, Камау ахгІайрен тІа хиина а ца Іеш. Дукхеча моттигашка хІалакйир хьуинаш.

Цу хьакъехьа документашца дийшар Сайтоне оттаьча выставко: «Іалама дукхьалера американски цІом». Къулбехьен Вьетнама хацна йолча революционни правительства цига йоалаьча даьнеша хьадийллар къизалга цилла чa цецвоаккхаш дола сурт. ТІом лаьттача шерашка хІалакъяьй 13.000 квадратни километр хьунаш. Уж лаьтташ, документаш тІа белгаллоаккхачох, дукхача шерашка кхы пайда хьалургбоацаш дІадаьннад.

ХІанз цу халача хьала кІалхарбоала наькъаш лохаш ба специалисташ — Къулбехьен Вьетнама агротехникаш. Цар йоах, доагадаьча лаьтташ тІа дуга кхаш хьаде, чкъаьрий леладу боахамаш дакха, укхаза юха а хьунаш дІайогІа. Дохьаж доаллача веществанийна аккагІча тайпара «обработка» яьча районий провинцешкара Іаьдалаш дог тешадеш кхайкнахага цхьан хана шоаш баьхача моттигашкара лелхабаь дІабахa хиина нах юха тІабахкара а сиха кхачаш дола ялатап тІаде болабалара а тІахьехаш. МалагІа культураш дІаера пайдана да лаьтта — эксперташа хьа ма аьллиге а, кхаш хьадара оттаеш перспективни планаш а я иштта.

Цхьайолча районашка Іалам ше лоархІадаьд къизача тІемах даьнначa зуламех. Хьалхагіа шоай хиина сибат юха тІадоагІаш латт Меконга дельтерча, массехк шу хьалхагІа деиз сом ца баларал совгІа, цхьан юкъа гІа ца тохаш а лаьттача сомий бешамашта. ХІанз дика хьувкъам тел цар.

ХІаьта маьршача къахьегамца сатесса кулгаш дола нах хийча ба Къулбехьен Вьетнам лаза даьккха латта беш а яь дІаоттаяра долла хІама де.

Ю. РОДИОНОВ.
(ТАСС).

Социалистически интеграце хьинаре дакъа лоацаш я Новн · йинчии яхача горолера «Автопал» яха чехословацки машинаш ю завод.

«Автопале» арахец шоай мехка, хІаьта иштта СССР, Польша, Венгре, Румыне, кхыча мехкий легковойи грузовойи автотранспорта эша тайп-тайпара фарацин сердал телара йола оборудовании. 1970 шера денз «Автопало» Советски Союзе хьаухийт «Жигули» яхача легковой автомобилашта эша фараш.

СУРТА ТІА: Кододова Людмилаи Шмидова Ярославеи боахк алюминий даькха чул тІехьагІа рефлектораш миштa кийчъеннай хьожаш.

ЧТК — ТАСС сурт.

ОЛИМПИАДА: ШИЙТТАЗЛАГІА ДОЛА ЛОВЗАРАШ

Олимпийски XII-алагІча Іан ловзарашка бокъонца йола турпал а хиина дІаэттар горьковчанка Аверина Татьяна. 2 доцон 2 гезеи медалаш яьхай шиий командана талант йолча конькобежкас. Боккха толам баьккхар Авериная мехкхочо, бІаттлоне чемпион хиина дІаэттача Кругов Николая. Цу яхьашка теза медаль яьккхай советски спортсмена Елизаров Александра а. Инсбруке денаьца котало яьккхар советски олимпийски дружина ветеран волча, дотои гезеи медалаш яьхача лыжника Гаранин Ивана.

Сийлен пьедестала лакхерча лагІа тІа ваьлар конькобежец Куликов Евгений. Цу яхьашка дото медаль яьккхар цун новкъоста Муратов Валере а.

СУРТАШ ТІА: (лакхехьара лохехьа): Т. Аверина, Н. Круглов, А. Елизаров, И. Гаранин, Е. Куликов, В. Муратов.

ТАСС фотохроника.

БЕРРИГА НИЗ ТІАБОХИЙТАРГБА

КПСС ЦК XXV-ча съезда оттаьча проекта тІа белггала аьннад бахача наха медицински гІулакх дарен цар унахцІено лоравяр дешаех.

Назрановски унахцІено лораяра учрежденешка кІоаргга Іомадаьд из лоархІаме документ. Таханарча денна районе болх беш 62 лори 170 юкъера медицински болхлой ва. 1971 шерарчул 40 процент гаргга дукхагІа хул уж.

Медицински болхлой укхаза дІачІоагІбалар дувзаденна да цар бытовой, къахьегама хьалаш товдалярца, районе бахача кагирхоша медицински гІулакх карадерзадарца. Шерагара шерга тоалуш йоагІа района медицински учрежденей материально-технически база. 1975 шера Назране, хьайийллай кхалнаьха консультаци. ТІой-Юрта — берий кхача кийчбу кухни, Джайрахьа — лорий амбулатори, № 14 йолча ГПТУ чу хьайийллай фельдшерски пункт. Района еррига унахцІено лораяра учрежденеш Іалашъяьй холодильникашца. Эксплуатаце дІаеннай районни больницера административни корпус, цо торо хилийтар кхы а 20 мехги оттабе, иштта хьалъяь яьннай 25 бер чуэца йиш йола берий бешацара гІишло а. Цу дерригне а бахача наха медицински гІулакх дара болх эгабаьккха тоабе вІашт тІехьадалийтар.

ДІадахача шера дикка тоденнад бахача наха амбулаторно-поликлиническии стационарнии гІо дар. ХьалхагІа хиначул дикагІа болх бе яьннай диспансерии, терапевтически, иштта кхыйола отделенеш а. Медицински учрежденей санитарни культура лакхъялар да цига тайп-тайпара гІулакх нийце уха нах дикка дукхагІа хилар. ХиначуЛ кІезигагІа кхоач къахьегамхошкара медицински гІулакх во ду яхаш леткъаш дола каьхаташ.

Проект йийшачул тІехьагІа хІара медицински болхлочо тІаийцар лакхара социалистически декхараш, юкъара перспективни план отта а яь чІоагІйир.

ИттлагІча пятилетке 250 моттиг йола больница, прачечни, районни больнице — пищеблок, канализаци, унахцІеной ерригача учрежденешка газ чуйилла, иштта кхы а дукха балхаш де лерхІ районе.

Бакъда районе хургдолча дикача гІулакхашта нийсса кхоачамбоацараш а да. Шу массаза доала тоалуш йоагІе а хила доагІача тайпара дац медицински учрежденешка керда оборудовании юкъейоалаяра гІулакх ДІадахача шера поликлиникацара къаьстта хьайийлла хиина кхалнаьха консультаци лабораторни гІонна йола службаши ца хилар бахьан долаш дІа а къайла поликлиникъах юха хьатоха йийзар.

Административни корпус эксплуатаце дІаяларах центральни районни больница менгеш латт моттиг дукхагІа хиннаяр. бакъда, кхерам ба еррига а больница дІакъовла езаргхилар. ХІана аьлча, 1973 шера дикача оценкаца хьийца хиина канализации очистительни узлаши пайда эца йиш йоацаш я.

Кхоачамболлаш бац пехкашта хулаш дола лазар, рак, эхинакок санна дола лазараш гучадахара бахача наха деш дола профилактически рентгенофлюорографически гІулакх дара болх. Цу гІулакха нах дІаца хьожабеча предприяте кулгалдхойи юрта Советийи бехк ба из.

Райбольница кулгалхой чІоагІа сагото еш ба фельдшерско-акушерски пункта балха. Цхьайттнех Аьлти-Юрта, ТІой-Юрта, ГІаьзи-Юрта, Дошлакъий-Юрта болх беш йола пункташ бахача нахагара арекдах хьайицача цІеношка ухк, хила дезачарна вІалла гаргадац цигара санитарно-технически хьалаш. Цхьаь цхьан пункте райцентраца телефонни бувзам бац. дерттІа медицински гІулакх дара чІоагІа Іаткъаш да из гІулакх.

Уж дерига кхоачамбоацараш ма-хулла сихагІа дІадахара ший беррига низ тІаберзабаь къахьегаш я районни больница партийни организаци.

И. КОСТОЕВ,
Назрановски районни больница партийни организаце секретарь.

БЕРАШТА ЙОЛА АВТОГОРОДОК

Трубачев Евгений Ростов-на-Дону дика вовзаш ва боккхагІ-барашта а берашта а. «Ростсельмаш» яхача юртбоахама машинаш еча йоккхагІъярех йолча завода конструктор вола из, берий автогородок — ростовски хІьцкаштен йиІигаштен дукха еза салоІа моттиг вІашагІйоллара инициатор а ва.

Автогородок хьаьр цІаьхха дагадеха хІама дац. Балхах мукъа волча хана Трубачева тайп-тайпарча маркех йолча машиний моделаш хьайора. ТІаккха кхелета дукха бераш гонахьа а долаш коа гІолла царна испытани еш хулар. Берашта техника дукха езилга а ховш наькъашка гІолла делара бокъонех, улицашка гІолла лелача гІашлой бокъонех йола сакъердаме лекцеш царна еша волавелар из. Конструктора хьайир наькъаш а цар тІа гІолла удаш дела автомобилаш а йолаш йолча города макет. Из берашта чІоагІа хоза хеташ хІама дар. бакъда макет мара яцар из, берашта ловза пига лела машинаш ловзоргаш а йоацаш, шоаш тІа а хайша бокъонца долча наькъашка гІолла делаш йола машинаш хилар. ТІаккха Трубачева лаьрхІар автогородок йилла.

Энтузиаста новкъостал де сарцагІбаьлар эзараш нах. «Ростсельмаш» завода конструкторашa кийчйир микротрамвая чертежаш, хІаьта завода экспериментальни цеха болхлоша из хьайир. Къилбаседа-Кавказа автотранспортни тресто городока совгІата елар «Волга» яха кхо автомашина. Ростовски аэропорто — АН-10А яха тишъенна авиалайнер. Эзараш нах бар субботникех городок хьалъеча къахьегаш. Города предприятеша шоай фондех массехк эзар сом ахча хьожадир город хьалъеча дІадахийта. Цу кердача гІулакха тІавийрза цу гІиплон директор а волаш шера болх бир Трубачева, тІаккха автогородока директор а хилар.

Пхе шерагара 17 шерага кхаччалца ха йолча берашта наькъалка гІолла делара бокъонаш Іомаяра йола база а хиина дІаэттай хІанз автогородок, хІаьта профессиональни ориентаце школа а я из. Укхаза болх беш радиотелефонни бувзама, автомоделирование автоспорта, кхыйола кружокаш я. Кхелетача берашта водительски бокъонаш а лу автогородоке.

Наькъашкеи улицашкеи гІолла делара бокъонаш Іомаяра «Ростсельмаш» завода йоккхача парке гІолла биллаб ши километр бІаьха регулированни еш а ца еш а моттигаш йола, эстакадаш, тІий, ГАИ пост йолаш бола бокъонца автомобилаш лела никъ. Бераш хьалхагІа гІашлой болаш, тІаккха водителаш болеш лел цу новкъа. Автомобилаш Іомаелга а массехк этапах хул: хьалхагІа берааш пассажираш болаш хул. тІаккха тренажера тІа стажераш хул, юххера а водителаш хул.

Автогородоке занятешка аха безам баран (хІанз уж 200 сага) тІехь-тІехьагІа дукхагІа хул. ДегІайоагІа городок ше я. ХІанз цун парке «Волга», «Жигули», «Москвич», «Запорожец» яхача маркех йола машинаш я. Машинашта технически гІулакх ду станци хьалъе а лерхІ. Цига беррига болх беш бераш хургда.

Ростислав КВЯТКОВСКИЙ,
АПН корреспондент.
Ростов-на-Дону.

ОАХА ДОККХА БАРКАЛ ОАЛ

Назрановски района Бурочурча республикански больнице лазара дарба дайташ ва со а кхы дукххача къамех бола унахой а. Укхаза тхона гІулакх деш ба эрсех, нохчех, гІалгІаох, эрмалоех, хІирех иштта кхыча къамех бола лораш, медсестраш, санитаркаш, кхыбола болхлой. ЦІенача дегаца хоза гІулакх ду тхона цар.

ХІаьта шиі лорий коллективаца а тхоца унахошца а массазa боккхача безамца ва больница керттера лор Кациев Мальмад· «Хозача дешо лоам бошабаьб» яха халкъа кица каст-каста дагадох тхона. ХІана аьлча лорий Іимерзача дешашa лазар дайдеш санна хет унахошта.

Каст - каста дарба хьакъехьа, иштта кхыча темаех унахошта лекцеш ешаш, беседаш еш хул лораш Нагаев Николай, Гакаев Юрий, Соловьев Константин, йоккхагІйола медсестра Мержоева Люба. Шоай низи хаи ца кхоеш эшар де кийча ба уж.

Лостам болаш я больнице, унахой дика кхоаб, дІахо иштта де дезараш санаторе, иштта курорте бохийт. Боккъонца вийрзачул тІехьагІа мара цамогаш вола саг цІа ца вохийтилга керттера декхар а хиина дІаэттад укхаза. ХІаьта цу гІулакха дика камаьхал йоалаш КПСС XXV съезда накъа а йода больница коллектив.

Цу дерригнеца дувзаденна сайгара а иштта кхыча унахой цІерагІа а «Сердало» газетага гІолла царна доккха баркал ала безам ба са.

ХАРСИЕВ Ю.
1930 шера денз КПСС член, Граждански тІема доакъошхо, «ЦІе седкъа» яха орден леласр.

Хоза дар безаме да

Живопись езарашта дика йовз Ленински Паччахьалкхени премей лауреата, СССР халкъа художника, СССР художествай академе боккъонца волча члена Ю. И. Пименова цІи.

Грозне изобразительни искусствай музее хьайийлла болх беш я цун выставка.

Выставке шерра хьокха оттадаьд графика, живопись, плакатий иштта кхыйолча жанрай балхаш.

Вай таханара сийрда вахар ше долтча бесса хьахьокх автора. Царна юкъе белггала да «Нускал», «Стюардесса» яха балхаш.

Къаьнадари кердадари вІашши юхе да художника Пименова. Балхий цІераша а хьагойт из, «Керда ломераш» «Каарц», иштта кхыдараш.

Выставке да вай Даьхен столица — таханара Москва йозийташ дола суртaш. Царех хІарадар цун вахарера дІамигга новеллаш я. Ше театральни художник хиларга хьежжа Пименова выставке хьажа баьхкарашта довзийт балерина, халхараш дерий, актерий вахар. Цу тема хетадаь да «Балетни пачка», «Антракт», «Театральни натюрмоцт» яха полотнаш.

Теркам тІаозаш да «Пымкей», «Безарий романс» яхача фильмашта яздаь плакаташ а.

Живописа искусство езараш художникаца Пименовца вІашагІкхетар—из да хозачунца, сийрдачуңа вІашагІкхетар. Дога тоам беш да из.

В. БЕЛЯЕВ.

Тахани кхоакеи хургда

14 ФЕВРАЛЬ

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец. 10.00. Пятилетка къонача гвардейцийи республикански слет. 12.00. «Лергдоаца илли» яха татарски поэта Джалиль Мусай кхолламах йола беседа. 16.00. «Заманхо» яхача сакъердамеча вІашагІкхетарий клуб. «Хозалла декхарах» яха дагахьара журнал. 18.30. «Глобус» яха кинолекторий. Іилма - популярни фильмаш хьокхар. 19.15. Болх бу шоздагІа фильмаш хьокхача кинотеатро.

Химикий культура Дворец. 12.00. Спортивни ловзараш. 17.30. Болх бу С. Тюленина цІерагІарча клубо. КПСС XXV-ча съезда хетаяь сайре. 18.00. Къахьегама сийлен сайре.

Н. К. Крупскай цІерагІара культура Дворец. 10.00. Грозненски машиннаькъа отделене физкультура коллективашта юкъе шахматех хьалхара моттиг яккхара яхьаш. 11.00. ЗІамига зал Бешамаш леларий собрани. 16.00. Дешара зал. Кердача литература обзор. 19.00. Кагирхой салаІара сайре. Лохк «Голубой экспресс» яхача вокально - инструментальни ансамбло.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 11.00. Къоначa юриста клуба занятии. 17.00. Бешамаш лелаерий занятии. 17.00. Советски Союза Турпала, татарски поэта Джалиль Мусайна хетадаь литературни сахьат.

Пролетбата цІерагІара культура ЦІа. 10.00. Болх бу «Октябренок» яхача берий клубо. «Хьона, хьамсара парти» яха Іуйре. 10.00. КПСС XXV-ча съезда хетадаь вокально - инструментальни ансамблай хьажар-конкурс. 17.00. «Орбита» яха кинолекторий. Хроникально - документальни фильмаш хьокхар. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

«Заманхо» яхача кинотеатро «БІаьстен перевертышии» «Майра атамани» яха художественни фильмаш хьокхар 11.00. Берашта. «Игрушкай Кердача шерара тика» яха спектакль. 14.00. Советски Эскарен СССР ТІема-Форда Флотен 58-ча шера хетаяь «Вай Даьхен низ» яхача книжкай выставкера беседа. 18.30. «Глобус» яха кинолекторий. Іилма-популярни фильмаш хьокхар. 19.15. Болх бу шоздагІа фильмаш хьоккхача кинотеатро.

Химикий культура Дворец. 9.00. Шахматаш езарий клуб. «КІай ладья» яха тур. 10.00. Джалиль Муса ваь 70 шу дизара Іуйре. 18.00. «КПСС XXV-ча съезда — даха ма-доагІа накъагІоргда» — кинофестиваль.

Н. К. Крупскай цІерагІара культура Дворец. 10.00. Грозненски машиннаькъа физкультурни коллективашта юкъе шахматех хьалхара моттиг яккхара яхьаш. 10.00. Болх бу «Къона ленинец» яхача берий кинотеатро. 12.00. Советски Союза Турпал Джалиль Муса ваь 70 шу дизара хетаяь «Байпарий сий лаьха лоаттадеташ» яха Іуйре. 19.00. Кагирхой салаІара сайре.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 11.00. Берашта лаьрхІа Іуйре. 12.00. Болх бу «Космонавт» яхача берий кинотеатро. 14.00. Берий художественни лепка студе занятии.

Просвещене болхлой ЦІа. 18.00. Театр дезарий клуб. Халкъий драматически кагирхой театра премьера. А. Кузнецова «Сийлахьвоккха консерватор».

«Электроприбор» завода клуб. 14.00. Берашта сакъердамеча ловзарий ди.

Артема цІерагІара клуб. 19.00. «Красный молот» завода культура ЦІен художественни самодеятельноста концерт.

Маькх еча комбината клуб. 16.30. ТІехдаьнна маларaш меларашца къовсам лоаттабарах дола советски законодательство.

15 ФЕВРАЛЬ

В. И. Ленина цІерагІара культура Дворец. 9.30. 11.00. Болх бу бераштен кхелетараштен долча …

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 февраль
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іийранара программа. 9.30 — Хьабола, фаьльг. 10.00 — Шоана, дай-ноанои. 10.30 — «Шун цагІа» яха музыкальни программа. 11.00 — «Строговы» яха телевизионни художественни фильм, 3-гІа сери. 12.10 — XII-ча Іан Олимпийски ловзарашка. 13.40 — ДикагІдола говраш — дукхагІа. 14.15 — Художникех дола дувцараш. П. Кончаловский. 14.45 — «Могашлен» программа почта. 15.15 — Музыкальни календарь. 15.55 — Телевизионни документальни фильм. 16.25 — «Илли оал И. Чкониях». 17.00 — «БІаргагур — тамашийна дар» яха передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — XII-ча Іан Олимпийски ловзарашка. 19.10 — Дунен халкъашта юкъерча темаех йола «Правда» газета политически обозревателa Ю. А. Жукова беседа. 19.55 — «Строговы» яха телевизионни художественни фильм. 4-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — XII-ча Іан Олимпийски ловзарашка. Фигурни ког-соалозаш хахкар. Кхалнах. Хоккей. Чехословаки — СССР.

II ПРОГРАММА

14.15 — Парте планаш — халкъа планаш. «Кердача рубежашка». КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара А. Осмаева къамаьл (нохчий меттала). 14.25 — Мультфильм. 14.35 — «Патриота» почта. 15.05 — Ленински гварди. «Ше дипломат» яха художественни фильм, 1 сери. 16.10 — Шун книжни полка тІа. Г. Насонов, Гарибальдиец Грозный.

15 февраль
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Зарядка дІаотта. 9.30 — «Будильник». 10.00 — «Советски Союза гІулакх деш ва». 11.00 — «Строговы» яха телевизионни художественни фильм 4-гІа сери. 12.05 — КПСС XXV съезда делегатаца вІашагІкхетар. 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Музыкальни киоск. 14.00 — Художественни фильм. 16.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.30 — XII-ча Іан Олимпийски ловзарашка. 17.15 — Кинонихъбархой клуб. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультфильм. 18.25 — XII-ча Іан Олимпийски ловзарашка. 20.00 — Москва концертни залашка гІолла. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Мультфильмай программа. 22.00 — XII-ча Іан Олимпийски ловзараш чаккхалар.

II ПРОГРАММА

16.00 — «Кино дика довзийта шоана». 16.30 — Ленински гварди. «Ше дипломат» яха художественни фильм 2-гІа сери. 17.35 — Съездага хьалхарча яхье хьадха латтараштa дола концерт.

РАДИО

14 февраль

6.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.30 — Нохч. ГІалгІайчен литературни вахар (эрсий меттала). 15.00 — Грознерча химкомбината социалистически яхье хьалха латтачарна дола концерт (эрсий меттала). 15.40 — «Ассалам - Іалейкум» яха М. С. Панева сакъердаме дувцар (гІалгІай меттала). 16.00 — «Кавказа вахар» яха радиожурнал. 18.30 — «Самодеятельни иллиалархоши музыканташи» яхача никлацара передача (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка кІезиг-дукха лоа а делхаш, къилбаседа-малхбоалехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике гІолла 8—13. Грозне 10—12 градус шелал йолаш хилен тарлу. 15 февралера 18 февралe кхаччалца морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, наг-нагахьа кІезиг-дукха лоа а делхаш, йийкхача хана дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилен фегара температура 15—16 феврале буйсашка 18—23 деношка 7—12, 17—18 феврале буйсашка 11—16, деношка 5 градусага кхоачаш шелал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

«Грозненский рабочий» вздательства типографи, Маяковске, 92. Маяковского, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Заказ № 1141.